

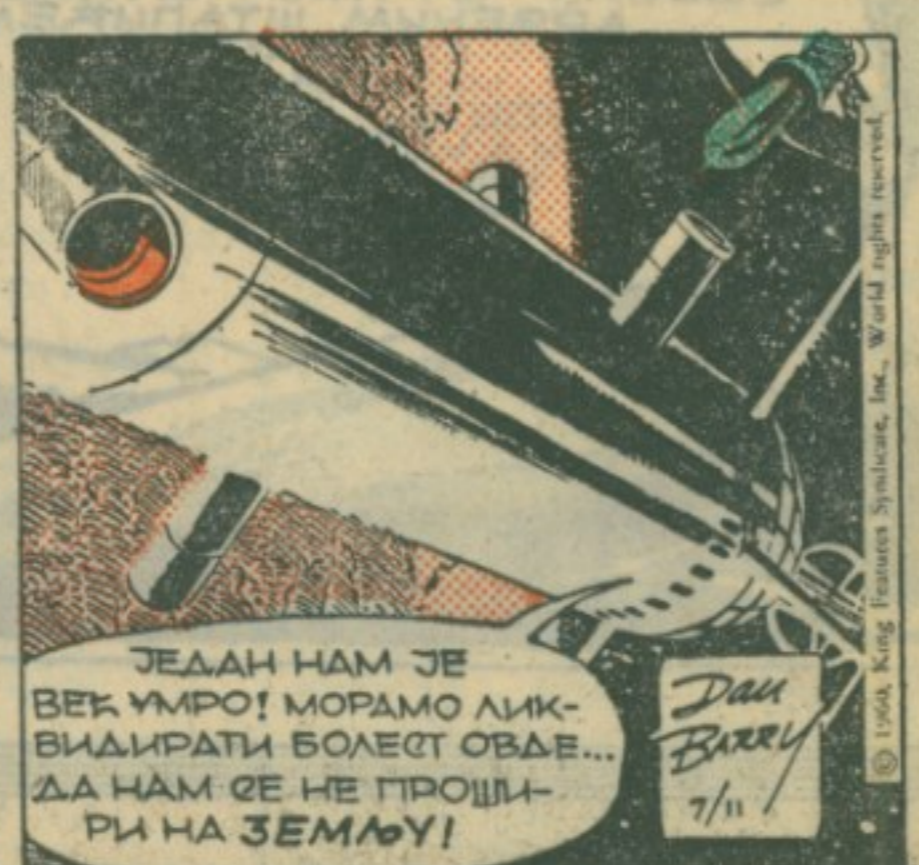
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV Број 666
Субота, 3. октобар 1964.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

РЕКА ОСУЂЕНА НА СМРТ

Река Гиндес у Ираку, данас позната под именом Дијала, једина је река у историји која је била осуђена на смрт и над којом је „сиртна казна“ била и извршена. Судија у овом необичном случају био је

познати цар Кир (600—528 пре н.е.), оснивач моћног персијског царства. Прелазећи једном преко реке Гиндес цар је изгубио једног од својих омиљених белих коња који се оклизуно, пао у воду и удавио се. Цар је сматрао да је за смрт коња крива река па је „кривца“ осудио на смрт. Према његовом наређењу било је ископано 360 канала којима је отекла вода из Гиндеса тако да је река престала да постоји и та њена смрт трајала је хиљаду година. Река је оживела када је пустињски песак затрпао и исушио канале; вода је постепено оживела старо корито и тиме „поништила“ Кируву пресуду.

УКАЗ О БАТИНАМА

Енглески краљ Хенрик VI био је прво, а вероватно и једино дете у историји које је званично дозволило да буде тучено па је чак за то изабрало себи да диљу. Хенрик VI је ступио на престо 1. септембра 1422. године када је имао свега 9 месеци. Његов први краљевски

указ, оверен отиском његовог палца, односи се на постављање „леди Алисе Батлер за нашу дадиљу с тим да води бригу о нашој личности и разумно нас кажњава с времена на време“.

У ОВОМ БРОЈУ: Операција »Војничко писмо«. Одбачени Толстој. О шаху и бундеркиндима. Коментари. Весели са сликама. Човек који говори 120 језика.

Ripley's Веровали или не

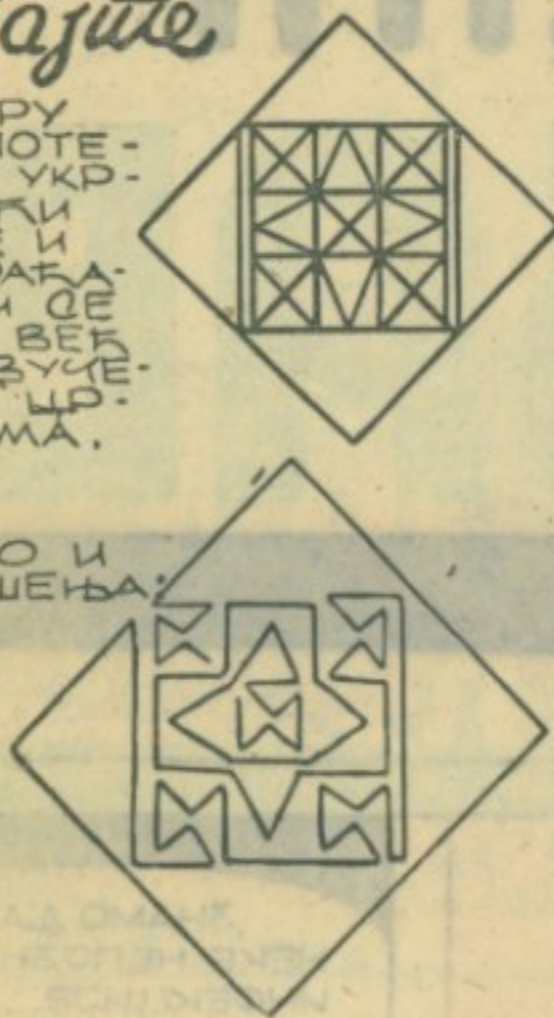
ДИЈАМАНТ СПРЕЧИО РАТ

ДИЈАМАНТ ШАХ" ОД 88,70 КАРАТА КОЈИ ЈЕ РУСКОМ ЦАРУ НИКОЛИ I ПОСЛАО ПЕРСИЈСКИ ШАХ КАДА ЈЕ ГОМИЛА ПЕРСИЈАНАЦ УБИЛА РУСКОГ АМБАСАДОРА У ПЕРСИЈИ — СПРЕЧИО ЈЕ ИЗБИЈАЊЕ РАТА (1829)

наурпиајте

ОВУ ШАРУ ЈЕДНИМ ПОТЕ-ЗОМ НЕ УКР-СТАДУТИ ШИНИЈЕ И НЕ ВОДАА ЈУКИ ДЕ ПО ВЕК ИЗВУСЕ-НИМ ЦО-ТАМА.

ЕВО И РЕШЕЊА

ЗАМАК ИЛИ

У КЕНТУ (ЕНГЛЕСКА) ИМА 12 ДВОРИШТА — ПО ЈЕДНО ЗА СВАКИ МЕСЕЦ У ГОДИНИ 32 СТУБИШТА — ЗА СВАКУ СЕДМИЦУ У ГОДИНИ И ПО ЈЕДАН ПРОЗОР ЗА СВАКИ ОД 365 ДАНА У ГОДИНИ!

ТРОПСКА МУШИЦА DIOPSIDA

ИМА ОСИ НА ВРХОВИ-МА СВОЈЕ ТАВЕ У-РАСКИ АНТЕНЕ

БРАЗИЛСКА АГАВА

ИМА ЛИШЋЕ САМО ПРИ ЗЕМ-ЉИ ДОК ЈОЗ СТАБИ-КА ИЗРАС-ТЕ И ПО 10 МЕТРА. БИЈКА УГИНЕ ЧИМ ДОСТИГНЕ ПУНУ ВИСИНУ

К О Ж И А УМЕСТО ПАПИРА!

УЧЕНИЦИ У ГУЦАРТУ (ИНАЈДА) ПИШУ ДОМАЋЕ ЗАДАТКЕ НА КОЖИ СВОЈИХ БУТИНА СЛУЖЕРИ СЕ ДРВЕНИМ ШТАПЦЕМ КАО ОЛОВКОМ У ОВАКО ИСПИСАНЕ РЕЧИ И БРОЈЕВИ ОСТАЈУ ВИДЛИВИ ВИ-ШЕ ОД 18 ЧАСОВА.

© King Features Syndicate, Inc. 1964 World rights reserved

ПИВО ФАРАОНА — НЕУКУСНО

Тридесетих година овог века у једној од египатских пирамида било је нађено неколико празних амфора. Али, берлинском професору Грусеу оне се нису учиниле празним. „Амфоре су употребљаване за чување напитака — расуђивао је он — и ако је тако, на видовима судова морали су се сачувати бар неки остаци.“ На основу тих остатака, којих је заиста било, професор је утврдио састав напитака који је назван „древноегипатско пиво“. Радознали научник пошао је још даље у својим истраживањима: према добијеном рецепту Грусеу зготовио овај древни напиток а затим је позвао дегустаторе да га оцене. Пошто су пробали напиток фараона, знали су једнодушно изјавили: „Ако је то стварно пиво, оно никако није боље од нашег“.

СВЕ НА СВОЈЕ МЕСТО

У последњој Риплијевој збирци невероватних истина „Веровали или не“ описан је доживљај једног америчког pilota који је ноћу летео изнад Денвера. Због квара на авионском мотору пилот је морао падобраном да искочи из запаљене машине. У тој несрећи догодило се читав низ срећних случајева: пилот се спустио на кров болнице тако да су лекари одмах могли да му пруже помоћ јер је на сесби имао неколико опекотина; један точак је одлетео и пао пред једну вулканску зрску радионицу, запаљени резервоар пао је пред ватрогасну станицу а труп авиона на двадесет метара од складишта старог гвожђа и других отпадака.

ГОВЕЧЕ ПОЈЕЛО РИМСКОГ ЦАРА

Милански месар Антонио Броћи већ је навикао да у желуцу убијене марве налази разне предмете. Недавно се ипак изненадио: кад је распорио стомак једног говече та из њега је испао метални новчић и откопчао се на под. Месар је касније, на светлости, утврдио да је у питању златни новчић из старог Рима, стар 1700 година, са ликом императора Александра Севера. Један нумизматичар потврдио је да је у питању аутентичан златан римски новчић. Месар је истог дана похитао до сељака од кога је купио говече, али му овај није могао са сигурношћу да каже на којој је од ливада говече пасло последњих дана. Тако се сан месара из Милана о брзом богаћењу по моћу римског новца брзо распаљивао.

ТЕМПЕРАМЕНТНИ НАВИЈАЧИ

После првог полувремена осталог, ту се налазило: 17 једне важке утакмице, одржане недавно у Мадриду, редари су изнели са игралишта читаву рпу предмета које су ватрени навијачи бацили за време игре на терен. Између осталог, ту се налазило: 14 часолика, 14 ланаца за часошнице, 13 штапова за поштапање, 3 женске ципеле, 38 шешира и једна — вештачка вилица.

И ОД СЛАВЕ ШТЕТА

Група енглеских певача, позната под именом „камење које се котрља“, носи косе дуге до рамена. Недавно су они морали на једном госто-вању да се забарикадирају у својој хотелској соби зато што су њихове обожаватељке, наоружане макамама, хтеле да им одсеку по прамен косе за успомећу.

ЗЛАТНЕ МЕДАЉЕ НИСУ ЗЛАТНЕ

Победници на Олимпијским играма у Токију добиће, по традицији, као награду за свој успех — златне медаље. Али, не мислите да је олимпијска златна медаља стварно златна. Она је у ствари начињена од сребра и представља диск са пречником 6 сантиметара, и дебео 3 милиметра. Диск је прекривен танким слојем злата: по 8 грама на свакој медаљи.

КАКО СЕ ОДОМАЋИО КРОМПИР

Кромпир се дуго није ценио као намирница за људску исхрану. У Европи је тек почетком 19. века одомаћен, нарочито у оскудним годинама, кад није било жита.

Код нас је кромпир донет преко Немца из Мађарске а у Далмацију из Италије. Симон Милутиновић-Сарајлија забележио је да се 1815. године Мађави није познавала „посебно добро с кромпиром“.

Вук Караџић је још 1827. године писао да је кромпир у Србији одскога познат и врло се мало сади. Иако је кнез Милош наредио да се кромпир гаји, Срета Љ. Поповић каже да је 1836. године он још био реткост. Први наш статистичар Владимир Јакшић пише 1873. године да га пре 40 година није било: гајио се само у околини Београда и неким већим градовима.

Други југословенски крајевни раније су већ садили кромпир. Владика Петар I при повратку из Русије (1786) донео је из Трста у Црну Гору „картофуле“ и раздао народу да их гаји. Страни путописци забележили су да је у првој половини 19. века кромпир био важна намирница у земљи, и да су га Црногорци извозили а три пута недељно доносили у Котор на продају.

УТЕШАН НОВАЦ

Јапанска влада пустиће у оптицај нарочити метални новац на коме ће бити представљене сцене из разних спортова. У једном разговору с представницима штампе, јапански министар финансија је изјавио следеће: „Многи спортисти неће успети да добију медаље. Утешиће се тиме што ће уместо медаља однећи кући овај новац који има велику сличност са олимпијским наградама“.

ОЛИМПИЈСКИ КАЛЕНДОСКОП

● Ниједна од 1.070 послатих улазница за предстојећу Олимпијаду у Токију није била продата у Мексику, земљи у којој ће се одржати следеће олимпијске игре. Из Сједињених Америчких Држава враћено је 16.000 непродатих улазница.

● Пошто су дознали да је на прошлој Олимпијади одржаној у Риму маратонац Абебе Бикили постигао свој запажени успех захваљујући специјалним припремама, то јест тренингу на разређеном ваздуху на висини од 3.000 до 4.000 метара, јапански стручњаци прилагодили су за тренинг својих маратонаца барокомору токијске ваздухопловне школе. У њој тркачи тренирају у условима сличним онима који владају на висини од 4.000 метара.

● Припремајући се за олимпијске игре, јапански веслачи тренирају у чамцима застарелих конструкција који су давно избачени из употребе. Јапанци се надају да ће се после преласка из „дрвених корита“ у модерне чамце њихови веслачи осећати као поново рођени и да ће у такмичењима постићи најбоље резултате.

● При Организационом комитету олимпијских игара образован је и специјални центар за метеоролошка испитивања. Група сарадника овог центра по неколико пута на дан контролише температуру ваздуха, мери правац и јачину ваздушних струјања у Токију, врши анализу тих података и употребљује их са метеоролошким подацима из читавог Јапана. Главни задатак овог центра је састављање тачне прогнозе за дан свечаног отварања Олимпијаде. Ако се за тај дан буде очекивала непогода онда ће сарадници центра употребити

ти ракетну батерију која ће помоћу нарочитих хемикалија да растури облаке.

ДРВО ЗА СВЕ

Палму многи називају „дрветом 99 могућности“. Са својим различитим врстама (урма-палма, уљана, кокосова, саго-палма) она заиста заслужује овај назив. Лишћем палме често се покривају кровови; стабла служе као катарке на једрањацима. За исхрану палма даје човеку урме, кокосове орахе, палимно вино, уље. Влакна палме користе се за израду асура, тепиха, ујади. И још нешто: палма даје сировину за израду сапуна и сеча.

Човек који говори 120 језика

Пре годину и по дана, на конгресу филозога одржаном у Њујорку професор Карло Таљавини изазвао је праву сензацију. Он је изишао на трибину и одржао кратак поздравни говор на... педесет језика.

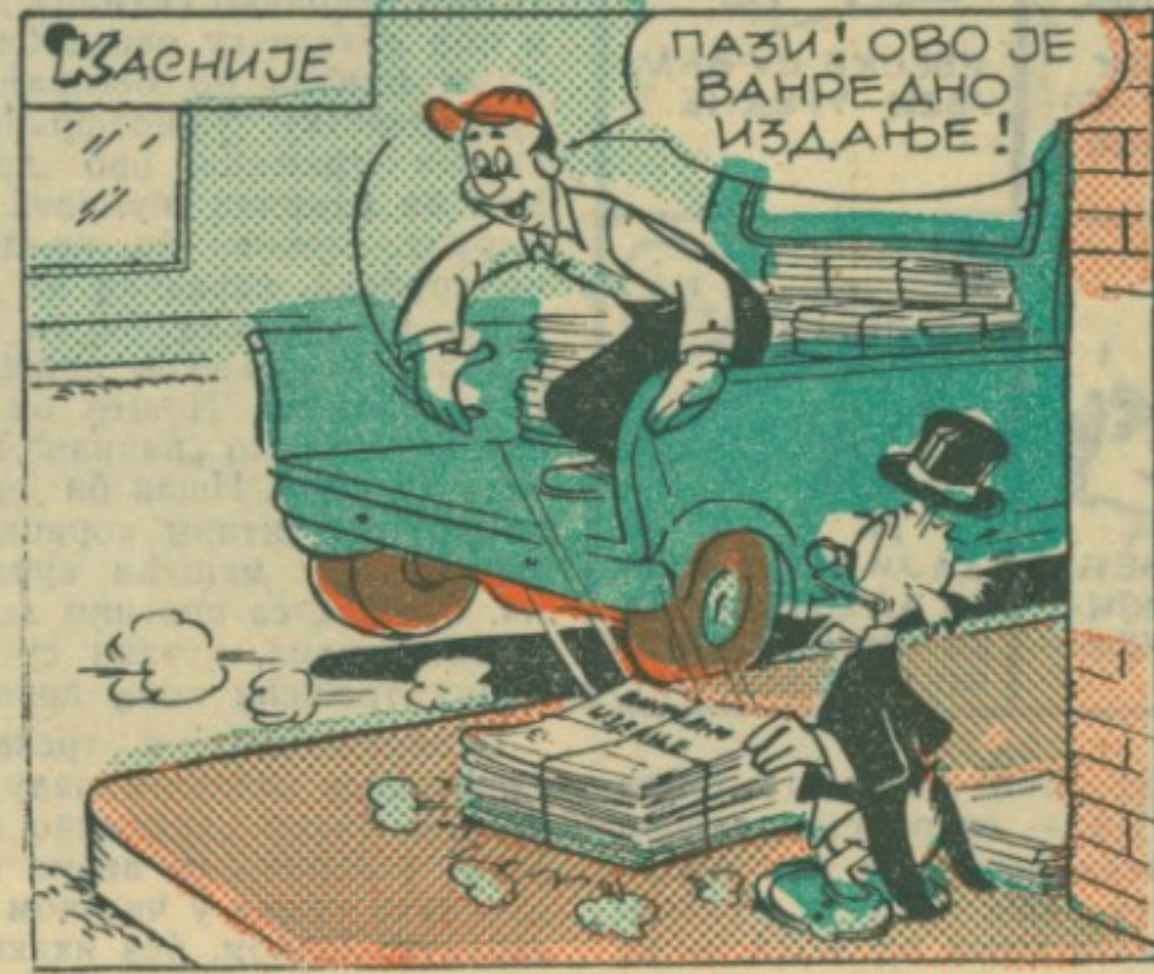
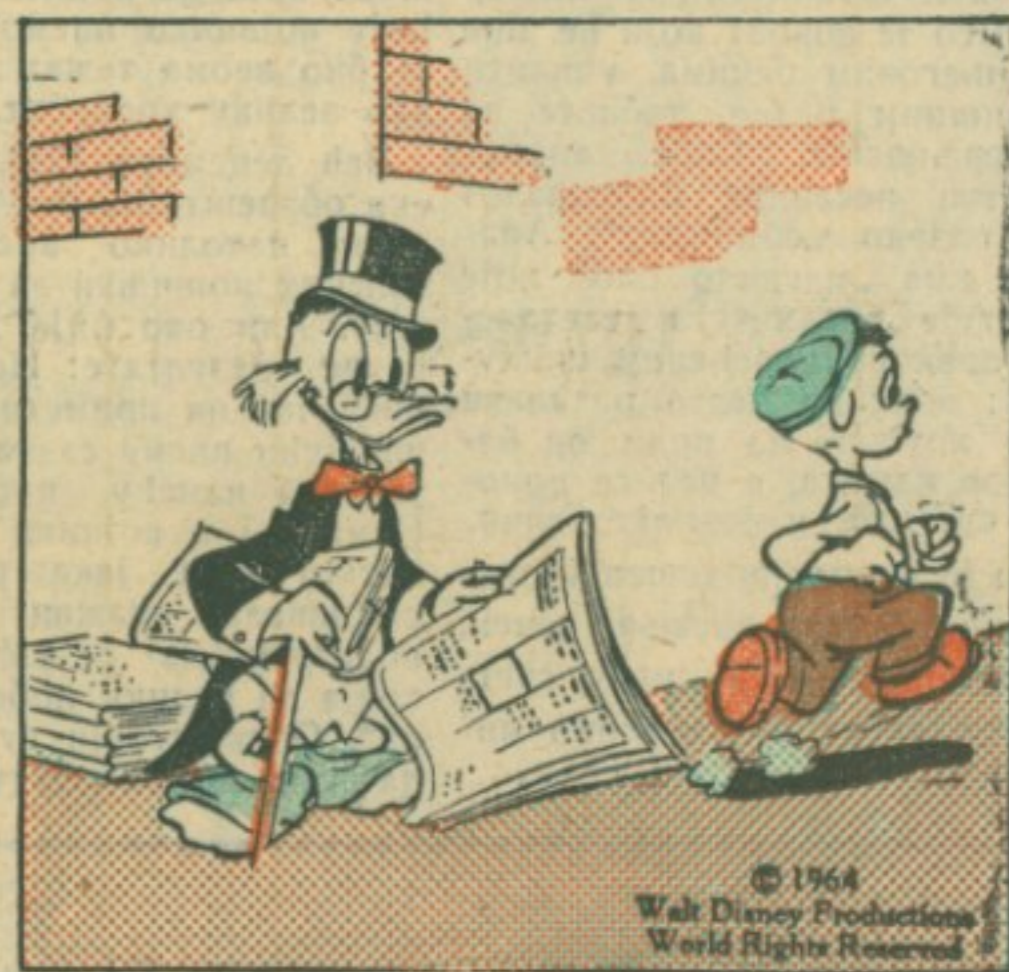
Професор Таљавини је доктор филологије и члан педесет академија наука. Када је имао дванаест година већ је знао седам језика. Филологију је студирао на универзитету у Болоњи, а кад је дипломирао у двадесет другој години већ је одлично знао петнаест живих и мртвих језика. Две године касније он је постао доцент универзитета у Риму где је систематски наставио свој филолошки рад.

Доктор Таљавини зна 120 језика и тачно говори све европске језике и њихове дијалекте. Своја предавања на универзитету држи на двадесет пет различитих језика.

Како је Таљавини научио толике језике?

— Није довољна само природна способност — објашњава он свој заиста необичан успех. — Потребан је тежак, упоран рад. Систематски рад. Сматрам да је тешко научити прва два-три језика. Затим је лакше. У почетку се трудим да схватим карактер и, ако се тако може рећи, дух језика, да усвојим његов изговор, мелодијско устројство. Затим на ред долази конструкција и, најзад, почињем да учим читаве изразе постепено их допуњујући новим речима. Спајам реченице, понављам их, дајем нов садржај. Стално се враћам на већ савладани материјал настојећи да га утврдим не само у сећању, већ и у масти.

Професор Таљавини сада припрема обиман научни рад о језику Ескимана. У часовима разоноде ради на састављању антологије светског хумора. Ту своју будућу књигу намерава да сам преведе на двадесет језика.

Њен први лет

Првих дана септембра Росина Церман из Лондона доживела је своје прво ваздушно путовање. Кренула је на пут по позиву британског ваздухопловног друштва које јој је дало бесплатну карту од Лондона до острва Церси, које лежи у Ламаншу испред француске обале. На Церсију је Росина Церман прославила свој — 100. рођендан.

„Улов године“

„Улов године“ — јастог од осам килограма заплео се у мрежу шпанских рибара у Тарагону на источној обали Шпаније. У историји риболова, кажу, не памти се да је уловљена толико тешка „риба“ те врсте. Била је стара око 500 година али је то ипак није спасло. Припремљена је, између осталих проранх јела, за свечану вечеру у част двадесеторице чланова фудбалског тима „Гимнастичко“ из Тарагона, — што су постали победници у једној утакмици.

ОПЕРАЦИЈА

»ВОЈНИЧКО ПИСМО«

Почетком августа 1944. године западни савезници су водили једну од највећих и најтежих борби откако је почео други светски рат. Битка у северној Француској за Кан а затим за „деп“ између Фалеза и Аржантана, трајала је од 7. до 22. августа. Преко двадесет елитних немачких СС и гренадирских дивизија бранило је тај мали простор који је требало да им послужи као пролаз за повлачење из Нормандије. Три савезничке армије непрекидно су јуришале али Немци су се упорно држали. Чим би фронт попустио убацивали су нове СС јединице, које су се бориле до последњег човека.

Најелитнија немачка 10. СС оклопна дивизија која се изванредно показала у рани-

јим борбама, имала је 210 тенкова, преко 200 противтенковских топова и око 10.000 војника. Са фронта из Совјетског Савеза пребачена је у Нормандију. Возачи ових тенкова били су прави гусари. Када би пале у тешку ситуацију пешадијске и гренадирске дивизије тражиле су макар само да виде њихове тенкове, толико је она дизала морал људи.

Предвиђајући да ће ова дивизија стићи у Нормандију, савезнички обавештајци тражили су помоћ од обавештајне службе француског покрета отпора. Требао је да се ова дивизија некако искључи из борбе.

Битка за војничка писма

После неколико дана један од руководиоца француске тајне службе, мајор Данијел, који је савезницима већ учинио велике услуге, обавестио је:

— Ми немамо такву војну снагу да бисмо из позадине сломили ову дивизију. Покушајемо једино да јој неким субверзивним средствима пољуљамо борбени морал. Абер и Гестапо су врло опрезни кад су питању СС јединице.

Идеја је била оригинална: систематски отимати војничку пошту коју добијају од куће. Одмах је формиран штаб који ће водити „операцију војничко писмо“. Посао је био веома тежак и захтевао велику храброст.

Већ децембра 1943. француски обавештајци су успели да дигну неколико врећа поштанских пошиљки за 10. дивизију. Али ово није дало никакве резултате: Немци то нису чак ни приметили. Ипак читајући писма сазнало се да је вега између породица у Немачкој и војника у Француској била јака: родитељи су давали снажан морални подстрек „да се издржи до краја за велику победу фире ра“. Обавештајци су видели да су на добром путу и одлу-

чили да се акција продужи и по цену већих жртава.

Обавештајци су пратили пошту од француско-немачке границе све до повољног тренутка за отмицу. Никад нису сачекали на истом месту.

У јануару 1944. су преко мештана сазнали за прва раговања немачких војника 10. дивизије. Почело је гуњање, а дисциплина је показивала знаке попуштања. Немачки официри су предузимали одштрне мере да се морал одржи и прекршиоци су јавно кажњавани.

У марту су обавештајци из једног војног транспорта дигли око 2000 писма упућених 10. дивизији. Крајем истог месеца, после двочасовне борбе са немачким органима безбедности, однели су целу поштанску пошиљку. Међу овим врећама биле су и две пуне писмама 336. немачке пешадијске дивизије.

Носталгија пољуљала морал

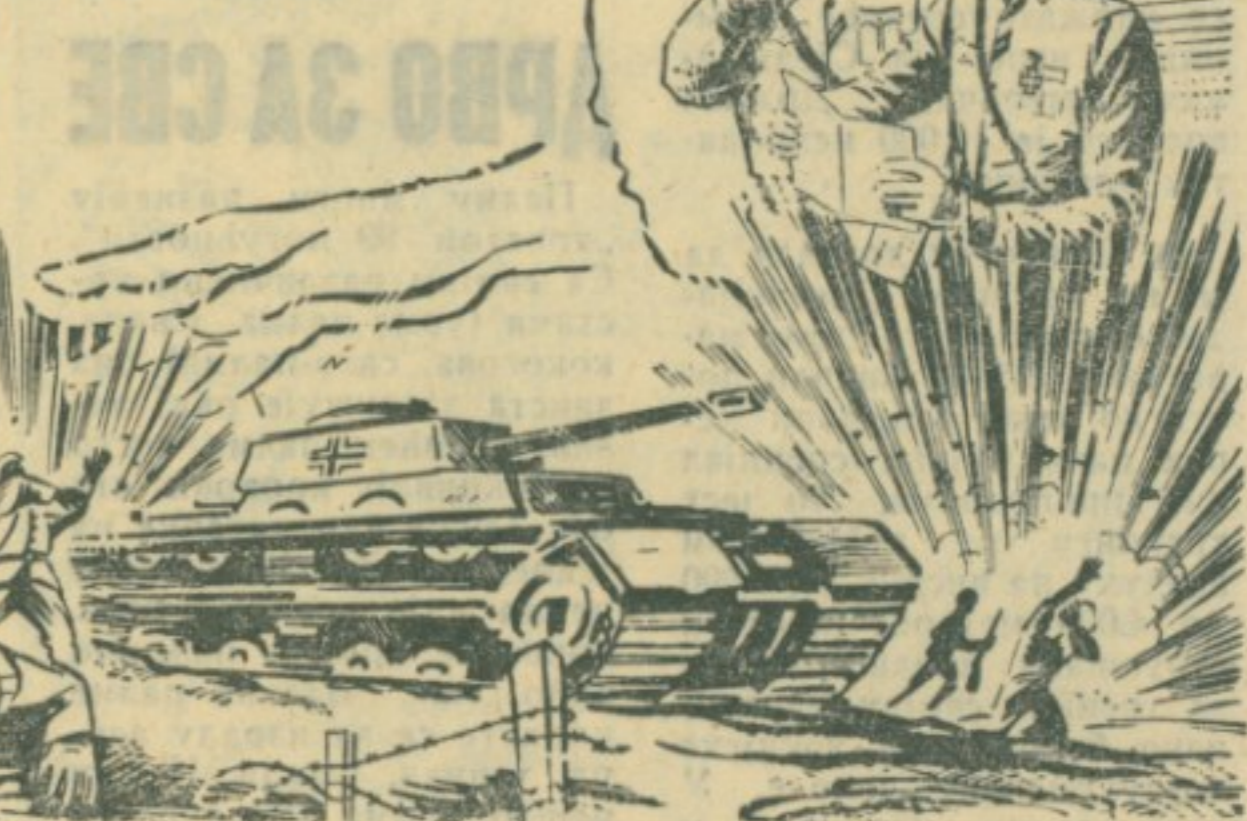
Из читаве хрпе писмама обавештајци су извојили само 50 и преко цивилне поште послали дивизији. Ово је међу војницима изазвало отворену завист и носталгију за својима. Из војничких писма из Немачке дошла је читава поплава јадиковања што им се другог не јављају.

Органи штаба „операција војничко писмо“ отворили су коверте, подневали рукописе и писали како у Немачкој не иде добро, а затим писма упућивали СС дивизији. У једном писму су написали:

„Драги сине, непријатељски авиони који лете преко твоје главе у Француској, овде доносе смрт. Многа градови и вароши више не постоје. Долазе нам све први да ни. Питање је само часа када ћемо нестати заједно са нашим имовином. Ти нећеш имати коме да се вратиш. Докле ће све ово трајати! Желимо да те видимо последњи пут...“

Немачка војна цензура у дивизији била је огорчена и

Обавештајци француског покрета отпора деморалисали су најбољу немачку оклопну дивизију, која се надала у панично бекство

на родбину и на војнике. Родитељи у Немачкој су трпели репресалије што руше борбени морал војника, а војници су оштро кажњавани што приказују стање црње него што је. Касније је немачка цензура обуставила „уручивање оваквих писма. Борбени морал је ипак осетно падао.

Један француски обавештајца из штаба „операција војничко писмо“ дошао је на идеју да писма војника 336. дивизије убаци у коверте других војника и да их преко неколико пошта у Француској пошаље 10. дивизији. Одмах је „протурена и вест да су сви градови у Немачкој срањени са земљом. Немачке војне власти су потплатиле непознате грађане да пишу писма војницима, како би их морално подржали. То је створило општи хаос: нико није знао ни ко пише ни шта хоће, а војници су отворено тражили одсуства.

Панично бекство са фронта

За време ове операције која је трајала пуних осам месеци, француски обавештајци су се борили са немачком контрашпијунажом. Десетак добрих француских обавештајаца је платило главом, али са отимањем писма је настављено све до краја јула. Десета СС оклопна дивизија била је потпуно блокирана и писма јој више нису уопште стизала. Немачка тајна служба је покушавала да их ипак некако пренесе. Једном приликом натоварили су вреће на коње, али још исте вечери су нестали и

коњи и поштанска пошиљка. Ни покушај да се писма пренесе у врећама од цемента није успео. Морал 10. дивизије је ничим више није могао да се поврати.

Кад су савезничке армије почеле да стежу пролаз између Фалеза и Аржантана, ситуација је постала критична. Прва канадска армија је јуришала код Потинија и Онеја на Одону, али су је Немци недељу дана држали на истом месту. Трећа америчка армија је заустављена код Алансона и Каружа, а кад је увела нове дивизије и почела јуриш, кренула је и 10. СС оклопна дивизија. Сви су очекивали страхан сусрет. Дивизија је кренула парадним маршем с друге стране Сене.

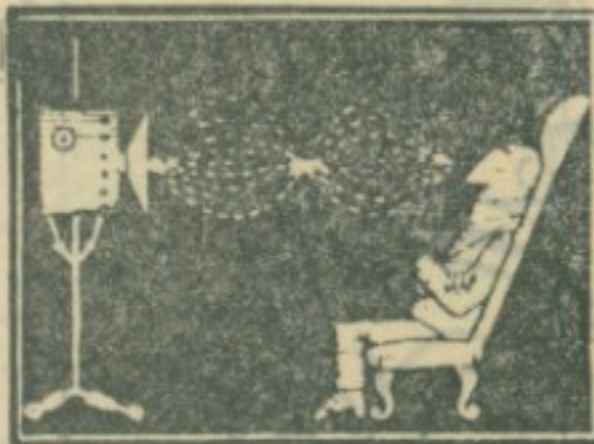
До 17. августа, Немци су се извлачили дисциплиновано. А кад је 10. дивизија требало да буде уведена у борбу — одједном је затарила. Тенкови „Тигар“ који су иначе колоперено јуришали према пољацима Треће америчке армије, почели су појединачно да беже. Немачка Пета и Седма армија нашле су се изненада у врло лошем положају. Пешадија се фанатично тукла, али видевши како тенкови 10. дивизије беже, масовно је почела да напушта положаје.

Десета оклопна СС дивизија деморалисала је цео фронт на коме се налазило преко 200.000 немачких војника. Савезничке армије су наступале. „Поље смрти“ како су савезници називали ове положаје, било је прекривено војницима, возилима и тенковима. Цео фронт је одједанпут попустио а осам немачких дивизија није могло да се извука. Пролаз код Шамбоаза био је потпуно затворен. Преко 100.000 немачких војника је заробљено. Официри су се отворено жалили на 10. оклопну дивизију.

И делови те дивизије пали су у ропство, док је остатак са својим тенковима бежао. Кампоње и људе који су закрчили пролазе збрисали су тенкови 10. дивизије који су лудачки газили све што им се нађе на путу. Поколебали су и немачку авијацију која је са суседних аеродрома одмах побегла у дубину Француске.

Напори и жртве француских обавештајаца нису били узалудни. Десета дивизија је срамно завршила. Преки војни суд је осудио на смрт стотине војника. Реорганизована од остатака, ова дивизија је завршила у савезничкој офанзиви у Арденима.

СОМНИДЕР

Један француски техничар изумео је апарат који ће, према његовим речима, учинити изливним разне таблете за успаљивање. Свој апарат против несанице проналазач је назвао „сомнидер“. Апарат има „магично око“ које емитује плавичасте светлосни зрак са одређеним циклусом: зрак се често разилази као кругови на води од бањеног камена, а час се поново сусује у једној тачки. Ако је апарат подешен у ритму нормалног дисања, човек, посматрајући ову игру светлости, заспи за неколико минута.

Одговорите са ДА или НЕ на ових 18 питања. Направите збир и погледајте одговоре из којих ћете видети да ли сте добар или лош ђак.

Да ли сте добар или лош ђак?

1. БУДИТЕ ЛИ СЕ РАСПОДОЖЕНИ КАД ПОМИСЛИТЕ ДА ИДЕТЕ У ШКОЛУ?	2. ДА ЛИ СТИЖЕТЕ УВЕК НА ВРЕМЕ НА ЧАС?	3. ДА ЛИ ЗНАТЕ ДА ОБЈАСНИТЕ ПО НЕКИ РАЧУНСКИ ПРОБЛЕМ СВОМ ДРУГУ?	4. ВОДИТЕ ЛИ ДА ИЗАБЕТЕ ПРЕД ТАБЛУ?	5. ОСТАЈЕТЕ ЛИ МИРНИ КАД ВАМ ПРОФЕСОР ОКРЕНЕ ЛЕВА?	6. РАДИТЕ ЛИ ОДМАХ ЗАДАТКЕ ПО ДОЛАСКУ ИЗ ШКОЛЕ?
7. ПОЗАЈМАЈУТЕ ЛИ РАДО СВОЈЕ ШКОЛСКЕ СТВАРИ?	8. ЗА ВРЕМЕ ОДМОРА ДА ЛИ СТЕ МНОГО НЕМИРНИ?	9. ДА ЛИ ИМАТЕ УВЕК ОБИЛНЕ РАЗЛОГЕ КАДА ИЗОСТАНЕТЕ ИЗ ШКОЛЕ?	10. АКО НАПРАВИТЕ НЕКИ НЕМИРАУК ДА ЛИ ИМАТЕ ДОВОЉНО ХРАБРОСТИ ДА ПРИЗНАТЕ?	11. ДА ЛИ СТЕ УВЕК СПРЕМНИ ДА ОДГОВАРАТЕ НА ЧАСУ?	12. СВЕСКЕ СУ ВАМ УВЕК УРЕДНЕ?
13. УЧЕСТВУЈЕТЕ ЛИ УВЕК У „ФИЗИКАТУРНИМ ВЕЖБАМА“ НАПОЉУ?	14. ПОКАЗУЈЕТЕ ЛИ УВЕК КРИЖИЦУ С ОЦЕНАМА ОЦУ НАИМАЈЦИ?	15. ДА ЛИ ПОМЕКАД УЧИТЕ И НЕДЕЛОМ?	16. ВОДИТЕ ЛИ РАЧУНА О ШКОЛСКИМ КЊИГАМА?	17. ДА ЛИ СТЕ ВЕГ БИЛИ ЗАПИСВАНИ У ДНЕВНИК?	18. ДА ЛИ СТЕ СИГУРНИ ДА СТЕ НА СВАКО ПИТАЊЕ ИСКРЕНО ОДГОВОРИЛИ?

ОДГОВОР: Ако сте на свих 18 питања одговорили са ДА, онда сте свакако одличан ђак!.. Али да ли сте добро разумели свих 18 питања? Ако имате између 15 и 18 ДА — онда је одлично! Између 12 и 15 ДА — скоро сте одлични и ако се мало потрудите биће убрзо све у реду. Између 9 и 12 ДА — просечан сте ђак, мало већи напор ће вам добро доћи! Између 6 и 9 ДА — није најбоље, али иде зима и мање ћете трчати по пољу, а имати више књиге у рукама! Између 3 и 6 ДА — како лош ђак! Али ако се добро потрудите можда ћете и успети! Ако имате мање од 3 ДА — не верујемо да може да буде тако рђав ђак!

СЛОНОВИ - АЛКОХОЛИЧАРИ

Познато је да су слоновини у заробљеништву склони алкохолу. У неким чак циркусима дресери дају алкохолна пића као награду слоновима за успешно изведене тачке у арени.

Мање је, међутим, познато да слоновима гаје извесно наклонство према алкохолу и кад живе у природним условима.

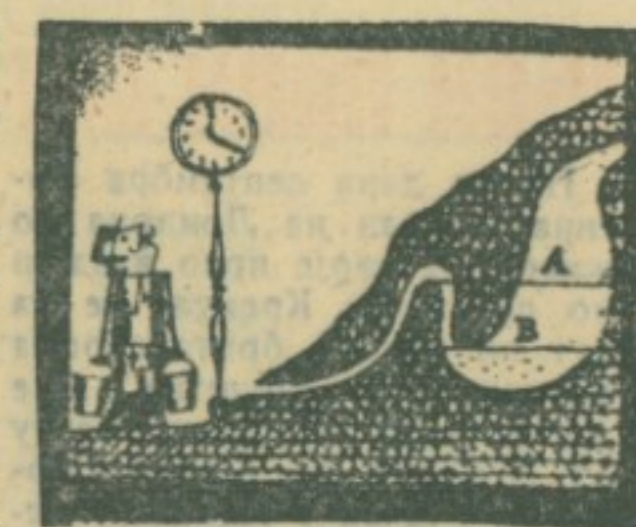
Средином јужноафричког лета у Кригеровом националном парку, циноском резервату на граници Јужноафричке Републике и Мозамбика, сазревају плодови дрвета мерула. Оно нередовно доноси плод и обично их нема много. Међутим, ове године све дрвеће било је препуно крупних, жутих плодова сличних дини. Мирисни и изванредно слатки, узрели плодови меруле садрже извесне материје које опияјући делују на организам.

Искористивши необично богат род меруле, слоновини су приредили прави пир који је трајао неколико седмица. Дан и ноћ лутали су они дебелокожи цинови по бескрајном пространству јужноафричких савана тражећи ово дрво. Кад би открили шумарак од мерула, слоновини би, продорно трубећи, навалили на дрвеће, изваљивали би га заједно с корењем и прождирали плодове. Пошто би се најели, односно „напили“, кретали су даље. Ишли би један за другим ситним корацима, равномерно машући сурлама. Срећни, са црвеним запаљеним очима, лутали су по парку тражећи ново дрвеће.

Слоновини који у трезном стању нису склони нападу на човека, овако „хронично пијани“ створили су веома напрегнуто стање у читавом резервату. Једном, без икаквог повода, напали су становни-

ке једног села који су се увече окупили око ватре. На другом крају резервата разрушили су колибе домородаца док су они радили на пољима. Неколико дана после тог случаја једног службеника резервата који је мотоциклом ишао путем, избио је из седишта ударцем сурле предводник крда и одбацио га у један трновит жбуц.

Дивљање слоновина завршило се тек када су са мерула отпали и последњи плодови.

ЖИВИ ИЗВОР

На јужној падини планинског масива Витоше, у близини Софије, има извор из кога вода избија в тачно одређеним временским размацима. Наиме, вода из њега тече тачно десет минута, затим је двадесет минута извор готово сув, а онда из њега опет десет минута тече вода. Тајна ове игре састоји се у томе што у недру планине има нарочити „уређај“ приказан на слици. Када ниво воде у резервоару достигне висину „А“, вода почиње да истиче и тече све док ниво не падне до линије „В“. То истицање траје десет минута, а затим се следећих двадесет минута вода у резервоару поново диже до линије „А“.

ОДБАЧЕНИ ТОЛСТОЈ

Л. Н. ТОЛСТОЈ
Рад сликара Н. Алексејевског

СОВЈЕТСКИ ЧАСОПИС „НЕДЕЉА“ ЗАВЕО ЈЕ НОВУ РУБРИКУ ПОД НАЗИВОМ „ИЗ СТАРИХ И РЕТКИХ КЊИГА“. КАО ПРВИ ПРИЛОГ ОБЈАВЉЕН ЈЕ ОДЛОМАК ИЗ КЊИГЕ „САВРЕМЕНИЦИ“ ШТАМПАНЕ 1900. ГОДИНЕ У ПЕТРОГРАДУ. АУТОР НИЈЕ НАВЕДЕН.

Једном је Лав Николајевич Толстој разговарао с неколицином младих московских писаца. У току разговора он је огорчено приметио да писци — почетници, очигледно, не воле баш да раде. У почетку, млади писци су хутали, али на крају један није могао да издржи и рече:

— И ми пишемо и радимо, Лаве Николајевичу, али наше ствари нико не прима и не штампа.

Толстој беше веома зачуђен.

— Како је то могућно? — запита. — Ви сте сви талентовани људи.

— То је ваше мишљење — одговорили су му млади. — Али, у издавачким кућама тако не мисле.

Толстоју се ово објашњење није učinило тачно и потпуно па је одлучио да лично провери тврђење младих књижевника. Написао је већу причу и послао је редакцији једног часописа потписавши је туђим именом. После две седмице Лав Николајевич је сам кренуо до редакције да дозна о судбини своје приче. Уредник није баш био љубазан према њему и отворено му је рекао да његово дело неће бити штампано.

— А због чега? — заинтересовао се писац.

Испоставило се да велики писац уопште нема талента, да чак и у писмености није баш нарочито јак.

— Признајем, љубави пријатељу, — додао је уредник — да сам, док сам читао вашу бесмислицу, био потпуно убеђен да ју је написао каквакв жутокљунца. Маните се ви пискарања. У вашим годинама касно је почињати. Јесте ли досад што писали?

— Писао сам — скромно је одговорио Лав Николајевич.

— Написао сам неколико ствари које су примљене с приличним одобравањем. На пример, „Рат и мир“ и „Ана Каренина“...

То није једини случај када је Толстој био одбијен. Једном је он послао часопису „Русија“ малу поетичну етиду у прози потписавши је именом старице Наталије Петровне која је живела у дому Толстојевих. Ускоро је Аксаков вратио рукопис аутору са објашњењем да је он, по његовом мишљењу, још неiskusан у излагању својих мишља.

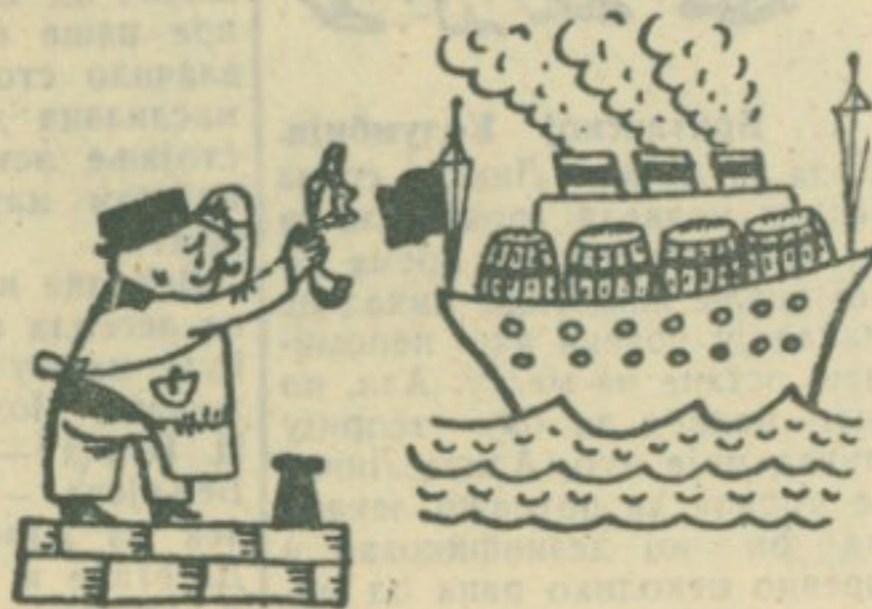

КОМПАС ИНСЕКАТА

Муве се оријентишу према земљиним магнетском пољу. Западнонемачки научник доктор Гинтер утврдио је да у 90 од 100 случајева муве слећу на хоризонталну површину или у правцу исток-запад или север-југ. Иста појава примећена је код термита и гундеља.

ВИНО И ПЛОВИДБА

Четири стотине бачава с вином, свака од по 225 литара, кренуло је недавно на дугу пловидбу по Атлантику — из Француске у Јужну Америку и натраг. Циљ ове пловидбе заиста је необичан. Произвођачи вина сматрају да вино које је неколико седмица провело на немирним океанским таласима и стално се бућкало, брже стари и добија финији укус од онога које се чува у подрумима.

ЗАР МОЖЕ МАЊЕ

Разни „ултра“ ковитети у техници већ су помаго дојадити. Ултрависоки телевизијски торњери, ултраниски аутомобили и слично. Али, зато стручњаци у правом смислу речи одушевљавају ултраминијатурне електричне сијалице. Судите сами: у кутију од шибнице може да их стане 12.000! Хиљаду сијалица теже свега 7 грама! Пречник једне сијалице је 0,8 милиметра. И поред свега тога, рок трајања који улива поштовање: 15.000 часова.

Суперминијатурне сијалице израђене су за медицинске апарате који се употребљавају за испитивање унутрашњих органа животиња и људи.

Механизована берба воћних плодова

На слици видимо једног берача зрелих маслина: мердевине и корпе за убране плодове. Слично су се брале или се још беру и трешње, вишње, шљиве и ораси.

Међутим, ове врсте воћака беру се сада у напредним плантажним воћњацима помоћу нарочитих направа, механизовано. За дебеле гране вакаче се тресалке које покрећу трактори, а испод стабла се стављају мреже. За ма-

слине се употребљавају рабрачи у облику великих кишобрана, у које плодови падају и из њих аутоматски одлазе у сандуке.

Овако механизован начин бербе поефтиније саме плодове за око једну трећину а знатно се смањује радна снага, која се обично у време бербе не може ни да добави. Једино је потребно за овај начин бербе да су воћна стабла на одређеном растојању, које одговара направама.

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ WALT Disney

НЕОБИЧАН КАРАВАН КОТРОЉАО СЕ КРОЗ ЖИВОПИСНИ ПРЕДЕО...

КЕЛСОНОВА ПУТУЈУЋА МЕНАЖЕРИЈА

ОХ!

У ГРАДУ ЗВАНОМ ШКОТСКА КОЛА СЕ ТИГРОВИМА МОРАЛА БУДА САСЕКАЈУ ДА СЕ ПРОМЕНИ ГУМА...

БИДЕМО У КРИМИ ДОК МАЈСТОРИ НЕ ПРОМЕНЕ ГУМУ!

АЛИ, УЗЕ-ФЕ...

КРИМА

ТИ...ТИГРОВИ!

АУУ!

ПОСЛЕ ДВА ЧАСА...

ОВАЈ ЧИКА ИХ УЧИ РАЗНИМ ТРИКОВИМА!

КРИМА

АХА! ПОКАЗАЋУ ЗА ЊИМА КО ЈЕ ГАЗДА!

ПОКАЗАЋУ ИМ...

УЗЕ-ФЕ!

ХЕЈ, РАЦА! ТИ БИ ХТЕО ДА МЕ ПОЈЕДЕШ, А?

ДРЕСЕР НИЈЕ ПРЕСТАЈАО ДА БЕЗРАЗЛОЖНО ДРАЖИ ТИГРА...

АЈДЕ! УХВАТИ МЕ... АКО МОЖЕШ!

А! ТАДА, УЗ СТРАХОВИТ УРЛИК...

НА ДНУ АТЛАНТИКА

... Британској Колумбији. Када је Агнес Линке средом једног медведа покушала да провери теорију према којој дијавље животиње никад не нападају човека ако непознати, остане на месту. Али, пошто медвед за ову теорију никад није чуо, Агнес Линке је морала да потражи лекара да би јој дезинфиковао и превео неколико рана од медвједских зуба.

... Тексасу. Покушај да се помоћу детектора за откривање лажних испита поузданост и поштење намештеника у једној робној кући морао је, као бесмислен, да буде прекинут. Наиме, већ први тест је показао да су сви намештеници, без и једног изузетка, непоуздани и нечасни.

... Емсленду. Један робијаш, додељен на пољопривредне радове, успео је да захваљујући сумраку умукне будном оку стражара, и покуша да ауто-стопом стигне до суседног града. На његов подигнут палац зауставио се већ први аутомобил који је наишао. За воланом је седео заповедник стражара казневог завода из кога је робијаш побегао. Крај приче није тешко погодити.

СИГУРНО ЈЕ СИГУРНО

У једном абердинском листу изишао је следећи оглас:

„Велика, кобасичарска радња тражи продавачицу, по могућству вегетаријанку“.

Многе научнике и писце привлачила је тајна и шчезлог континента Атлантиде. Прву белешку о њој изложио је древни грчки филозоф Платон, који је живео од 427. до 347. године пре наше ере. Шта је привлачило стотине истакнутих мислилаца да поверују у постојање земље са врло развијеном материјалном културом?

Већ две и по хиљаде година легенда о Атлантиди узбуђује машту писаца и истраживача. Познати су романи: П. Бенос — „Атлантида“, А. Бељајева — „Последњи човек из Атлантиде“ и други. Десетине и стотине научника и истраживача покушавали су да докажу наводно постојање Атлантиде. По неким је она лежала западно од Гибралтара, по другима у Саргаском мору, по трећима у сливу реке Амазона или у Перуу, док има и таквих који мисле да се Атлантида налазила у Монголији.

О постојању Атлантиде говори се у два легендама. Прву је изложио Платон у дијалозима „Тимон“ и „Критон“. По причању Платона, велики грчки државник и песник Солон слушао је наводно од неког египатског свештеника, како су Грци пре 9 хиљада година упорно ратовали са снажним Атлантидом. Њихова земља лежала је на крајњем западу, иза Херкулесових стубова, тј. испред садашњег Гибралтарског мора. Тамо се налазила група острва. Највеће међу њима авало се Атлантида. То име је добила по имену Атланта — старијег сина бога мора, Посејдона. Најближе острво било је пред улазом у Средоземно море. Идући од острва до острва, могло се стићи до саме Атлантиде.

Другу варијанту легенде о Атлантиди знамо из излагања Диодора Сицилијанског, историчара из I века пре наше ере. По његовим казивањима Атлантиду су живели на планинском полуострву на крајњем западу, које је уништио страни земљотрес. Та земља је била домовина богова. Најпре су Атлантиду владали Ураниди — Уран, Хиперион и Хелиос, а затим је сву власт приграбио Лукави Крон. Атлантиду су постепено ослабили, па су потпали под власт либијских амазонки, жена — ратника, које су живеле јужно од Атласких планина. Земљотрес је коначно уништио државу Атлантиду, док су либијски народи, којима су управљале жене, постојали и у време Диодора.

Шта је на дну Атлантика?

У току следећих векова многи научници, филозофи

Већ две и по хиљаде година легенде о Атлантиди узбуђују машту писаца и истраживача — Платоново излагање је једно од првих утопистичких дела — Како заправо изгледа дно Атлантика

и писци покушавали су да докажу постојање Атлантиде. Тражили су је безуспешно у свим крајевима света — по острвима у Атлантском и Индијском океану, као и дубоко у унутрашњости континента, од Азије преко Африке до Јужне Америке! Сва тешкоћа решавања ове тајне састојала се у детаљној анализи резултата истраживања многих наука: географије и палеоботанике, геологије и палеонтологије, антропологије и археологије, етнографије и лингвистике итд. Испрним проучавањем установљено је да Атлантида није постојала!

Ми сада располагамо врло детаљном картом рељефа дна Атлантског океана. Два Американца, Морис Буинг и Брус Хејзен, познати геофизичари и океанографи, проучавали су годинама уз помоћ најсавременијих апарата облик и геолошку грађу на дну Атлантике. Њихова сарадница, Мери Тарп, представила је резултате тих истраживања на картама рељефа дна Атлантике, која је објављена 1959. године. На месту где је наводно лежала Атлантида налазе се дубоке котлине, развојене подморским планинама, међу којима је највиша Ампер; њен врх лежи само 60 м испод океанске површине, а представља купу подводног вулкана. Он се уздиже око 3700 м изнад околних дна Атлантике. Проучавањем простирања земљотресних таласа, као и узимањем узорка дна, утврђено је да дно Атлантског океана у том крају има типичну океанску грађу: земљина кора се састоји само од базалта, док нема гранитног омотача, који је карактеристичан за континенте. Зато је искључено постојање било каквог континенталног масива у том делу Атлантике у току последњих 10 милиона година!

Од свих острва на Атлантику континенталну грађу имају само Канарска и нека острва у близини Африке. Канарска острва леже у пројекцији великог раседа (пу котине у Земљиној кори), ко

ји лежи јужно од Мароканског Атласа. Дуж тог раседа издиже се подводни планински венац, који као да представља продужетак Атласа спуштеног на дно океана. Стога је могуће да су Канарска острва много хиљада година пре наше ере била подострвја Африке. Очигледно је да се у то време населило становништво острва, које су неки научници и писци сматрали потомцима Атланта.

Археологија и историја — против Атлантиде!

Из Платоновог причања произлази да су Атлантиду користили метале већ 9 хиљада година пре његовог рођења. Међутим, многобројни налази, како су установили археолози, показују да је човечанство почело да употребљава метал тек у петој хиљадугодишњици пре наше ере и то између долине Инда и Крита, а у другим крајевима знатно касније. По Платоновог причању у Атлантиди је била развијена градска култура. Археолошки налази потврђују да је најдревнија градска култура настала у Месопотамији и Палестини у четвртој хиљадугодишњици пре наше ере. У земљама које леже западно од острва Сицилије она се појавила тек у другој хиљадугодишњици пре наше ере.

Географски услови после леденог доба, које је претходило пре неких 12 хиљада година, дуго су условљавали ловачку привреду и сточарење у Европи и северозападној Африци, па су и отежавали копнене везе између Истока и Запада. Ловачко-сточарска привреда средоземног запада дуго је одржавала древне друштвене односе: тамо је до пре неколико хиљада година владао матријархат (жена је на челу породице и племена), што се код античких писаца одразило у легендама о народима којима су управљале жене. Таквим народима припадало је становништво Саха-

ре и Пиринејског полуострва.

Народи источног Средоземља сукобљавали су се више пута са народима Запада. Египћани су се непрекидно борили са Либијцима, који су настрадали на њихову територију. Нека племена са Пиринејског полуострва продрла су преко Сицилије у Италију. У другој хиљадугодишњици пре наше ере неки „поморски народи“ — Етрузи, Сицилијанци, Крићани — у савезу са Либијцима одустожили су обале источног Средоземља. У то време морем су владали Крићани. Пошто су Грци уништили њихову владавину, превласт на мору добили су Феничани. Феничани дотле нису познати земље западно од Сицилије, па су те крајеве називали „Земљом мрака“ — Ереб, одакле и потиче реч Европа.

Древни Феничани су имали још једну реч, која је значила „моћ“ односно „мрак“ — „атлат“. Када су продрли на приморје северозападне Африке, они су непознате планине у том крају црног континента назвали Атлат, а непознати океан на западу такође Атлат. Грци су прихватили тај назив за нови непознати океан и он је касније ушао у употребу. На тај начин, под Атлантисом се подразумевала не држава и народ који ју је створио, него земље које су лежале западно од Грцима познатог света. Истински опис тих земаља, измешан грчком и египатском митологијом, одразио се у историји Диодора. Херодот, чувени грчки историчар из петог века пре наше ере, писао је такође да Атлантиду живе западно од територије, коју настањују либијска племена.

Најзад, што се тиче самог Платона, овај филозоф је објединио митове и предања о боговима, разним потопима у области Средоземља, податке о начину живота на Западу и културе на Истоку и од такве целине створио једно од првих утопистичких дела. Очигледно је, дакле, да држава и народ Атланта нису никада постојали.

ПЧЕЛИЊА ПОШТА

Пчеле ће лако наћи пут до своје кошнице чак и кад се налазе и по неколико километара далеко од ње.

Пред први светски рат у Америци су вршени покушаји да се чак организује војна пчелиња пошта. Помоћу специјалних мастила на крилима пчела исписивани су шифровани микротелеграми које је адресат читао помоћу лупе.

Најлакше копачке

Најлакше копачке — ципеле за играње фудбала — израдио је предузетник „Карл Хеснер“ из Пајленродеа, у Источној Немачкој. Ципеле тешке свега 250 грама већ су проверене у игри и добиле су одличну оцену. Нове, лаке копачке израђиву се од коже кенгура.

Мишје млеко

Научни сарадници Колумбијског универзитета у Сједињеним Америчким Државама успели су да дођу до извесне количине мишјег млека које им је потребно за проучавање злоћудних тумора. Да би се добило четврт литра овог млека требало је помустити 20.000 мишица. То четврт литра стајало је близу десет милиона динара.

ЧОВЕК И ПРИРОДА

МАМА ПИНГВИН

МАЛА ПАСТИРИЦА

МРТВА ПРИРОДА

ЖИВА СЛИКА

ПОНОС КУБЕ, КАПАБЛАНКА, ДОСПЕО ЈЕ И НА ЊЕНЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ

О ШАХУ

И ВУНДЕРКИНДИМА

Совјетски велемајстор Авербах написао је за научно-популарни часопис „Знание—сила“ чланак о вундеркиндима у шаху. Чланак ћеносимо у нешто скраћеном облику

РЕШЕВСКИ У ВРЕМЕ КАДА ЈЕ ЗАДИВЉАВАО СВЕТ

По подне. Жарко летње по подне. У утврђењу Млоро у близини Хаване, све је тихо и мирно. Мали Хозе, поручников син, шврља по празном војном вежбалишту. Досадно му је. Лепо би било седети у сени и слушати приче старих војника. Али, они су се сви покосили од вресла у карце бежећи од вреслог суца, а са стражом се не може раскати. Ипак нешто треба учинити: Хозе креће према кули, где у соби за дежурног обично седи његов отац.

Када су се малишанове очи привиле на полурак, угледао је необичан приказ. Отац је седео наред собе за столом и пажљиво посматрао нешто на њему. Према оцу седео је, у истом положају, други официр.

Хозе им је пришао и угледао између њих на столу квадратну даску издељену на бела и црна поља и занимљиве дрвене фигуре за њима. С времена на време официри су, наизменично, помицали фигуре с једног поља на друго. Хозе је помислио да то они играју неку парочиту војничку игру. Познајући карактер свог оца, који није волео да се деца мешају у послове одраслих, малишан је हुтећи стајао крај стола и посматрао. Желео је да схвати како се фигуре крећу и у чему је циљ игре. Прва партија се завршила. Партиери су поређали фигуре и почели другу. Хозе је седео као омађијан и, зауставивши дах, пажљиво пратио сваки покрет.

Отац је подигао фигуру с главог поља и пренео је с једног поља на друго, такође бело. Ову фигуру још никад нису тако преместили.

— Неправилно! — умало ни је повикао малишан, али је мудро одлучио да се до краја партије уздржи од примедби. Очев партнер није приметно грешку и игра је наставља.

Када се партија завршила, малишан је спремно приметио: — Падре! Неправилно си играо коњем! — Ех, ти, чикито! — узвикнуо је отац. — Да, направил си погрешан покрет. Та фигура не иде тако! Очев партнер подржао је малишана. — Хозе је у праву! Иагледа да си стварно погрешно играо коњем. — Али, како би малишан то могао да примети? Кунем се да он први пут у животу види шаховску таблу! — узвикнуо је отац. — Хоћеш ли да играш са мном? — предложи Хозе. Отац га забезекнуто погледа.

Љубопитством, чуђењем, па чак и дивљењем посматрао је поручник како малишан правилно помера фигуре, али уопште није обраћао пажњу на његове замисли.

Не верујући самом себи, отац је гледао час сина час шаховску таблу. А ко, уосталом, на његовом месту не би и био потресен?

Малишан тек што је био напунио четири године. И све се ово догодило не у научно-фантастичној причи већ у стварности.

Ускоро је забринути отац одвео малишана у Хавану једном познатом невропатологу. Овај је погледао дечака, поразговарао с њим — и поручниковом сину предсказао блиставу будућност.

Мали Хозе оправдао је наде: постао је чувени шахиста и првак света у шаху.

Његово пуно име: Хозе Раул Капабланка-и-Граубера. Легендарни Кубанац побеђивао је савременике елеганцијом и лакоћом своје игре. Он је нарочито био јак у завршницама где основну улогу игра стратегија — избор плана и методичност у његовом извођењу. У томе њему јесте во није било равнио.

Треба додати да у раном узрасту Хозеово занимање за шах није имало подршке. По савету оног истог лекара ње му су забранили да уопште игра шах. Тек када је добио потребно школско образовање, Капабланка је почео да учествује у шаховским турнирима.

А ево и другог примера. Непосредно после првог светског рата у часописима и листовима Европе и Америке могла се често видети занимљива фотографија: малишан од седам-осам година.

брижљиво очешљан на раздлака и одевен у матроско одело, једва досежући руком до фигура за столу, игра симултанку а већину његових противника чине одрасли, брадати људи. Осмогодишњи малишан против двадесет — три десет одраслих. Штампана је писала да мали Семи Решевски добија готово све партије, и да у ово мало случајева када мора да призна да је побеђен — не може да задржи сузе.

Решевски се, као и Капабланка, упознао са шахом када је имао четири године. Како се крећу фигуре научно је од оца. Обичне играчке биле су одбачене и заборављене. Малишан се до самозабрава предавао новој забави. Брзо је напредовао и почео да побеђује одрасле. Ускоро му у малом пољском месту Орезкову није било равнио.

Шестогодишњег Семија родитељи су одвели у Варшаву и у тамошњем шаховском клубу представили га једном од најјачих шахиста тог времена, велемајстору Акиби Рубинштајну. Акиба је милостииво пристао да с малишаном одигра наслепу једну партију и, разуме се, добио ју је. Ипак, Решевском је успело да се те исте вечери реваншира. Када је Рубинштајн почео да демонстрира своју познату партију којом је победио дрвака света Ласкера, малишан је показао да се та партија могла добити за два покрета брже но што је успео Рубинштајн.

У Варшави се с Решевским догодила још једна занимљива епизода. Пољска је у то време била под експанцијом кайзерове армије и немачки генерал — гувернатор блатоизволао је да позове малишана у своју резиденцију и да с њим одигра партију шаха.

Добивши партију Семи му је казао:

— Ви умете да пуцате, а ја умем да играм шах.

Семи је био шест дете у сиромашној породици. Када се открило да је малишан изузетно талентован за шах, родитељи су почели да га експлоатишу: уместо да иде у школу, морао је са својим импресаријом да путује по различним земљама приређујући симултанке. Бучна реклама пратила је сва његова путовања.

Крајем 1920. године Решевски је заједно с родитељима стигао на гостовање у Сједињене Државе. Нарочито велик одјек имало је његово наступање у Вест Поинту, америчкој војној академији. Од двадесет партија одиграних против будућих војних стратега, деветогодишњи малишан добио је 19, а само је једну ремизирао.

Када је Семи имао свега седам година одвели су га познатом берлинском професору психологије, једном од највећих стручњака тог времена.

У почетку су сви покушаји професора да успостави контакт с малишаном остали без успеха. Семија нису зати мали ни слаткиши ни играчке. Лед је био пробивен када је професор извукао из џепа хронометар. Малишан се заинтересовао за часовник и постао је разговоран тако да је професор могао да га подвргне психотехничком испитивању.

Резултати су били неочекивани. Седмогодишњи малишан није умео да покаже на слици ни лаву, ни мајмуна, ни тигра, ни камилу! Никад није био у зоолошком врту, никад није имао у руци књигу са сликама. Мали шахиста показао се слаб и у аритметици. С такве гледишта општег развоја, Семи је знатно заостајао за својим вршњацима.

Међутим, резултати су били сасвим другачији када су

дошли на ред задаци у којима је требало показати оштроумност и снажљивост. Од нејетких делова различитих облика, он је брзо састављао потребну фигуру. За тим је једним потезом разрезо маказима слику коју су му дали и из добијених комада саставио је правоугаоник. Ови задаци претстављали тешкоћу чак и за децу двадесет година од њега.

Задивљујући резултати били су постигнути при испитивању малишановог памћења. Показали су му четрдесет фигура напартних за ишпар таном листу хартије. Свака фигура заузимала је посебан квадрат. Дечак је четири минута разгледао фигуре, а затим су лист склонили. Малишан је по сећању не само нацртао све фигуре, већ их је истим редом разместио по квадратима. Такав резултат ретко се добија и у тестирању одраслих.

Професор је нарочито изненађивао малишанова изражања самосталности. На питање шта би урадио када би се у његовој соби запалиле завесе, дошао је одговор: — Узео бих ведро с водом и полио завесе.

Када се професор заинтересовао због чега не би одмах позвао ватрогасце, малишан је одговорио: — Прво бих покушао сам да угасим ватру.

За шаховском таблом Семи се лако сналазио у најсложенијим ситуацијама, доводећи у безизлазни положај чак и искусне шахисте. Када су га касније питали како је то стизао, Решевски би обично одговорио: — Играо шах било је за мене исто тако природно као и дисати.

Ти рани јавни наступи ни сеш Решевском донели богатство. Када је малишан напунио 12 година, Америка је почела да губи интересовање за шаховско чудо од детета.

Било је крајње време да се мисли о образовању, о будућности. А родитељи нису имали средстава и само уз помоћ месеча Решевски је могао да пође у школу.

Дечак који је надиграо шаховске мајсторе, морао је тек да учи да чита и да пише. Испричали смо вам о два шаховска вундеркинда, одва случаја када су се шаховске способности појавиле у најранијем детињству. Ова појава није тако ретка. Обдареност за шах, као и за музику и математику, може да се појави веома рано. Стефан Цвајг је у својој „Шаховској неледи“ описао слично чудо од детета Мирка Тентовића. Неки претпостављају да је под тим именом Цвајг описао Милорада Божића, сина једне кафеџије из Београда. Када малишан није имао ни седам година, он је побеђивао очеве госте, а када су га позвали у шаховски клуб по безлике многе познате играче, Додуше, касније се он и чим зарочитим није истакао. Постоји мишљење да је зазор за Мирка Тентовића био недавно преминули велемајстор Бора Костић. Тешко је казати ко је у праву. Највероватније је, ипак, да је у своју новелу Цвајг увео неки општи, заједнички тип.

На жалост, озбиљних научних радова о ранијој појави шаховског талента готово нема. Психолози ретко узимају шах као објект проучавања. Али на основу личног искуства шахисти данас знају какве су особине потребне да би се до бро играо шах.

Прво, сви велики мајстори, као по правилу, имају веома добро памћење, али специфично, шаховско памћење. Они су у стању да по сећању реконструишу партије играче пре много година, могу да играју наслепу, или са више противника истовремено. Даље, шахиста мора да уме да се до највише степе на усредреди, концентрише пажњу. Трећа, најважнија, особина шахиста је такозвано „унутрашње чуло вида“, способност да се може загледаати у дубину игре која се одвија. Поред тога шахиста мора да има добро здравље и добре нерве.

У најранијем детињству дете може да покаже, као што смо видели на примерима Капабланке и Решевског, и необино памћење и задивљујућу концентрацију пажње па чак и загонетно „унутрашње чуло вида“. Али, са здрављем и нервним стање је горе. Није случајно што вундеркинди обичао плачу после пораза. Недавно је плакао и Боби Фишер. Догађало се да се и Борис Спаски растроји до суза. Нервни систем детета не може да издржи претеран напор.

Често ми се обраћају питањима шта треба радити ако се дете интересује за шах? Ако шах привлачи дете, учите га да игра али не потенцирајте његово интересовање за игру. Нека се више игра кликера и клица...

Магарац и Дабар

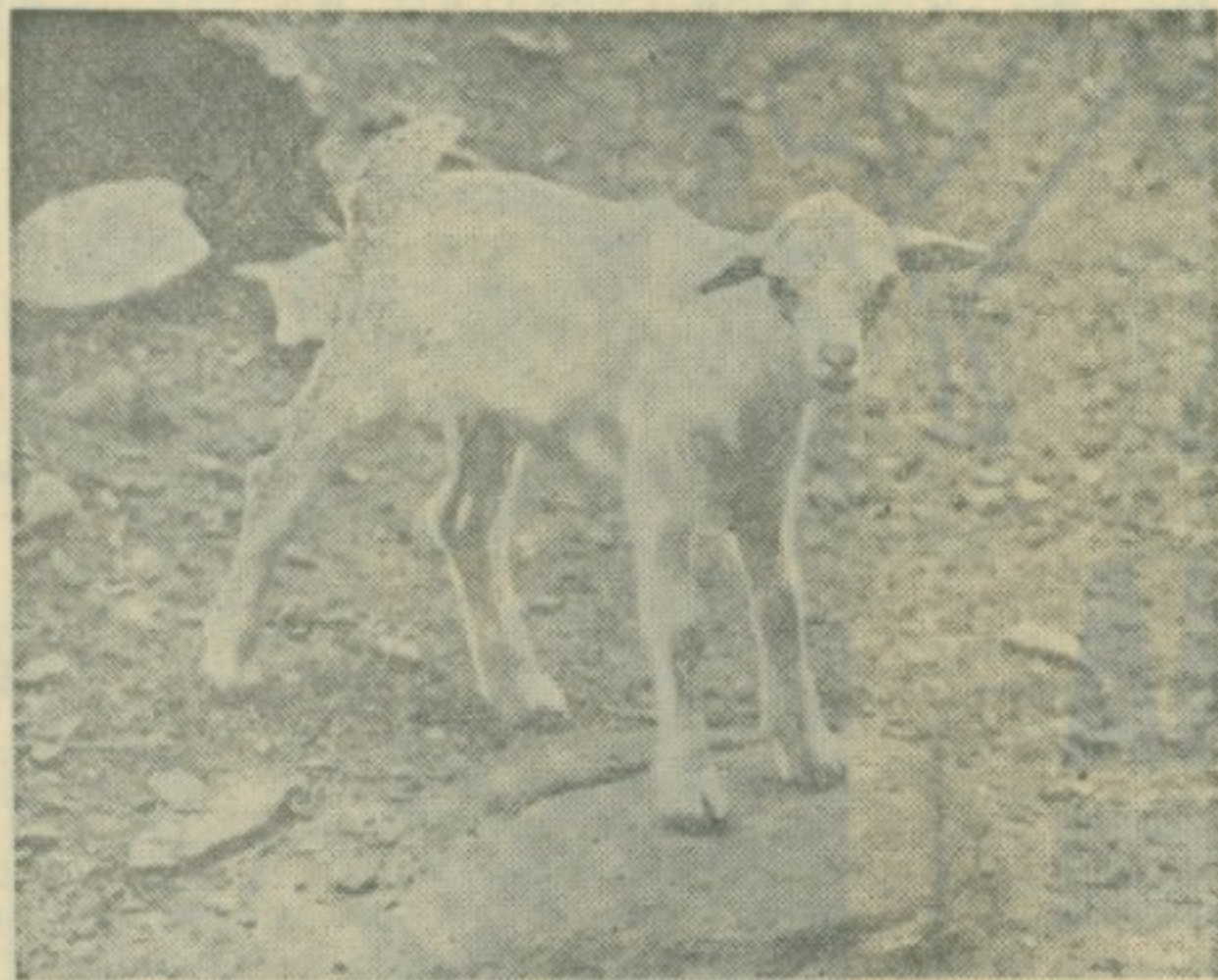
ВАСНА СЕРГИЈА МИХАЛКОВА

Расло наред пољанице младо, лепо дрво. Трчао преко пољанчета Магарац, забленуо се некуда и у пуном трку налетео на дрво тако да је све звезде видео. Наљутио се Магарац, отишао је до реке и позвао Дабра: — Дабру, знаш ли пољаницу на којој расте једно дрво? — Како да не знам. — Обори, Дабру, то дрво. Ти имаш оштре зубе... — А због чега? — Разбио сам чело о њега, чворугу сам направил. Види колика је! — Па куда си гледао? — Куда, куда... забленуо сам се и — ето. Обори дрвце. — Штета је обринути га. Оно краси пољаницу! — А мени смета да трчим. Обори, Дабру, дрвце! — Нећу. — Зашто, зар ти је тешко? А? — Није ми тешко, али нећу. — Зашто. — Зато јер ако га и обориш ти ћеш да налетим на пањ. — А ти искрчи пањ!

— Ја и да искрчим пањ, ти ћеш у јаму да паднеш и ноге да поломиш. — Зашто? — Зато што си Магарац — одговори Дабар.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

КОЗА - ШТЕТОЧИНА БРОЈ 1

Поводом хајке која се већ неколико година води у Аустралији против зечева Међународна унија за заштиту природних извора издала је једно саопштење у коме се тврди да зец није највећи непријатељ људи — већ коза.

Као доказ наводи се много предела: у Северној Африци, на Блиском истоку, Новом Зеланду, у Венецуели, на Хавајима, и Мароку, Кипру, Израелу и Шпанији — ко је су козе опустиле. Највише је због коза медитерански басен остао без дрвећа — забележено је у званичном извештају који је унија предала Унеску.

Коза једе све и она ће са тима тражити било какву храну. За разлику од других животиња она траву не пасе, већ је чупа и зато где она прође трава више не није. Такође чупа из корена младице дрвећа и једе их, пење се на дрвеће или савија млада стабла и поједе их скоро сва. Често преврне камен да би дошла до корена неке биљке, а једе чак и суво семе биљака и тако их потпуно уништава.

Комитети Уједињених нација су покушали да убеду људе како од коза има више штете него користи и да их зато треба ликвидирати. Али људи кажу да коза даје: млеко, месо и длаку и много не пробира храну, нађе је и тамо где би свака друга животиња пркла од глади.

Колика је коза штеточина најбољи је пример острво Свете Јелене које је било непроходно од густе шуме када је откривено 1502. године. Неки морнари су доцније донели неколико коза на острво и после непуног века оно је постало потпуно пусто.

Слично је било и са Мадагаскарком. Влада је решила да доведе на острво козе. Само двадесет година касније читави предели дивне шуме и лепих пашњака претворени су готово у пустињу. А за десет година од хиљаду коза које су прве донете на острво намножило их се 276.585.

РЕКОРД У — ПЛАКАЊУ

Америчка модискиња Агата Вајлер поставила је необичан рекорд. У такмичењу у плакању лила је сузе пуца 164 часа. Њена најопаснија ривалка, нека Џени Смит, је била дисквалификована јер

је жири утврдио да сузе брине марамицом која је претходно била натопљена мешавином сока од прилог лука и јаког сирћета што јој је, приликом сваког брисања очију, изазивало нове сузе.

ИНСТРУМЕНТИ ОД ШИБИЦА

Три милиона комада палидраваца утрошио је 43-годишњи Алберт Бенкерт из Карлсхафена у Немачкој за израду неких музичких инструмената: баса, трубе, гитаре, двеју виолина, добоша и још

неких других. „Краљ палидраваца“, како су га назвали његови пријатељи радио је на овоме пуних десет година. Једини алат и материјал били су му турпија за новете, туткало и шмиргл-папир“.

ТВРЂАВА ПЕНОН

Аруђ је и даље нападао и Бербери-пирати су се проширили дуж афричких обала. Готово шест година сви пловни путеви у Средоземљу били су парализовани. Кад је Фердинанд Шпански дошао на престо државе која је себе сматрала „највећом поморском силом на свету“, он наоружа једну флоту и њоме опколи северне обале Африке. За две године, од 1509. до 1510, успео је да ослободи Алжир, Оран и Бужи, три главна пиратска утврђења. Приликом закључивања мира Алжирци пристадоше да плате годишњи данак шпанском краљу и Фердинанд сагради огромну тврђаву на острву Пенон — окренуту према алжирској луци — одакле је могао да се контролише цео поморски саобраћај.

ХИТАЦ ИЗ АРКЕБУЗЕ

Из Туниса који је још припадао Аруђу, пирати су два пута покушавали да заузму Бужи од Шпанаца и алжирског беја који је потписао уговор о миру са Фердинандом. Први пут, 1512. године, стигли су до капија тврђаве, али су били приморани да се убрзо повуку са тешким губицима. И сам Аруђ је био озбиљно рањен из аркебузе (старинске пушке) у руку коју су ускоро морали да му ампутирају. Пирати покушаше 1515. године нанова да освоје Бужи. На челу свих налазио се Аруђ који је витлао својом кривом сабљом у оној једној руци, али је и тај покушај пропao.

Следеће године је умро Фердинанд Шпански а Алжирци се подигоше против свог беја. Побуњеници изабраше за новог беја Салима и сакупили одмах све своје снаге нападоше тврђаву Пенон.

НА АЛЖИРСКОМ ТРОНУ

Пенон се упорно бранио и Салим затражи помоћ од Туниса. Аруђ одговори на позив и пође са 5000 Берберанаоружаних од главе до пете.

У исто време полазила је из Туниса једна важна пиратска флота којом је командовао Кер-Един. Његова слава је у аналима пиратства ускоро превазишла славу његовог брата Аруђа. Браћа се састадоше у Алжиру, али њихов савез са новим бејом трајао је свега неколико дана. Аруђ се убрзо разишао са Салимом у начину опседања и не верујући Алжирцу убио га властитом руком. Тако је он сад остао једини господар над територијом Алжира.

За то време се слаби шпански гарнизон очајно одупирао на острву Пенон. Шпанија је 1517. године припремила нову експедицију, али њену флоту разбише Маори и на крају је уништи буре. Тврђава Пенон се још одупирала и шпанска застава се вила још 12 година. Тек 1529. године је тврђава капитулирала. Експедиције пирата-Бербера доносиле су богат плен а базе пирата нису биле никад тако сигурне. Провинција Тунис и Тилимсан присаједињене су Алжиру, Аруђ се учврстио на свом престолу.

(Наставиће се)

ТУРСКО ПОЗОРИШТЕ

Представе у француском и италијанском позоришту у Цариграду допаде су се Турцима, па је 1866.

састављена добровољна дружина која је приказала „Цезар Борџију“ на турском језику. Али тај комад „страног поднебља“ није привлачио довољно гледалаца па се дружина растурила. После две године појавила се друга трупа са представама које су биле посеченије.

Дворана и позоришта нису изгледали нимало боље од оних у време Шекспира а глумило се као при настанку позоришне уметности. Густо димови из чибука помрачили су ионако слабо осветљену дворану. Туркиње су само изузетно долазиле у позориште. Страни утицаји мешали су се са турским па

маде су „и уметничке вредности“. На позоришним објавима је поред назива представе и имена глумаца исписиван и кратак садржај. Испод једног је стајало: „на крају комада изводиће италијанске играчице ајак ојун (игра ногама) тј. балет“.

Позориште није примало никакву помоћ нити имало каквог имућног мецену, па се борило са многим незгодама највише у материјалном погледу.

Позоришна дружина Кули-Акубова давала је један комад према поетичној приповеди писца Фузулија „Лејла и Меджун“ који је неки Мустафа-ефендија „сложио по законима драматске уметности“.

Пошто на првој представи због малог броја глумаца ко

мад није успео приказан је поново, а уместо француске музике суделовала је османлијска капела са цимбалима и флаутама. Садржај овог комада подсећа мало на „Ромео и Јулију“ јер и ту настаје трагедија због противљења родитеља, нарочито девојчанин. Лејла, по источњачком обичају, не сме да се буну и сву своју тугу излива у газели (песми) пуној поетичних речи и израза, у ствари првобитним стиховима Фузулија. Глумица која је играла Лејлу декламовала је стихове тако лепо да би се могла „огледати са многим диванчитачима“. Специфичност ове и сличних представа из репертоара турског позоришта је: туга, севдах и жар источњачког песништва.

НЕШТО ЗА ЦАРИНУ

Једног јутра у Калеу неки млади брачни пар, свакако на брачном путовању, први пут се налазио на царинарници. Жена је била помало узнемирена а један путник који је то приметио приђе јој и рече:

— Немојте се узбуђивати. Ви сигурно немате никакву неотворену тубу, или кутију а ваљда сте и одела бар једном већ обукли. Знате, они углавном траже дроге.

Међутим, у Француску је забрањено увозити: извесне фармацеутске производе, јака пића преко 45°, недозвољене фотографије, затим разне птице, нарочито папагаје пошто они преносе неке болести. Забрана може да се прошири и на биљке, уколико постоји потреба, на младице винограда, воће и друго, и у тим случајевима роба се једноставно одузима. Ако се, на пример, утврди да се неком робом преносе и клине, кофери се морају дезинфиковати пре него што се врате путницима.

Није забрањено преносити кутије конзерви или пића која се обично носе на поклон пријатељима. Али баш у тим стварима шверцери преносе недозвољене ствари. Дакле, царинници морају на све да пазе. Недавно су тако откривени дијаманти у обичној кутији грашка.

Једном је неки царински инспектор дижући једно коферче био изненађен његовом тежином, мада је унутра било врло мало ствари. Зато он одлучи да га пошаље на рендгенско испитивање. Утврђено је да кофер има дупло дно у коме су се налазили швајцарски сатови.

Забрањено је такође да се уноси роба или предмети са лажним етикетама, као — локери, парфеми, порцулан, јер то штети угледу домаћих фирми.

Свакодневни контакт са најразличитијим путницима ства-

РА ОД ЦАРИНИКА ПСИХОЛОГЕ, ДОБРЕ ПОЗНАВАОЦЕ НАКИТА, КРЗНА, ФОТОГРАФСКИХ АПАРАТА, ОДЕЛА И ДРУГОГ.

— Да ли нешто увозите, госпођо, из САД? — запитао је један цариник жену у буџи од визона.

— Не, овај капут ми је купио муж у Паризу прошле године.

— Знате ли у којој крзнари? — То не бих могла да вам кажем, али знам да је то био један мало познати крзнар, кога су мом мужу препоручили. Ја живим у провинцији и не знам како се зове...

Само минут касније жена је изгубила сигурност и признала да јој је муж крзно купио у САД за 2.000 долара.

— У ствари, — објаснио је касније инспектор, — поставља на капуту изазвала је моју сумњу, а не сам капут. По знавао сам добро заше поставе.

Доста банална замка за шверцере је и дупли рачун од којих је један на знатно мању суму.

Међутим, треба знати да је данас царинска служба врло добро информисана, па може доћи и до испитивања, личног прегледа а ако се открије шверцер и до хапшења.

Понекад и они који имају само пограничне пасоше треба да буду контролисани. Шпански царинници су, за пример, морали да забране уношење шешира из Фран-

цуске, јер су многи прелазили границу са шеширима а враћали се без њих.

Аматери — шверцери не знају да царинници располажу одличним средствима информације. Постоји обавештајна служба међу самим царинницима. Осим тога постоје и достављачи који добијају награде, али и они до бровољни: један муж је пријавио своју жену јер му је досадила тврдећи како су сетка увек прође без царине а она мора да је плаћа.

Мало се зна да царинници имају право да траже прокријумчарену робу на свим територијама. Аутомобилисти који прелазе место Пертис на шпанској граници, могу да понесу сваки пут квалитетни ликер ксерес, али не знају да им то могу одузети и оне власти које се налазе далеко у унутрашњости Француске. Постоје специјални бирои који својим камионима хватају шверцере: често их нађу много више него и сами царинници.

Ако предложите рендгенски преглед ствари, царинници то раде више по инстинкту.

Једног дана, на аеродром Орли је стигао и један путник из Либана. Сви су грозничаво отварали кофере, само је он стајао миран. На левој руци је држао пребачен мантил, који је стално клизио. Остављајући преглед кофера, цариник му блабо стави руку на раме и рече:

— Хоћете ли да вам придржим капут?

Човек се узнемири и одби услугу, али још јаче стеже капут. Цариник је инсистирао:

— Молим вас, дајте ми ваш капут!

Путник је морао да му га да. Узимајући га у руке, цариннику се учини да је тежи него што би требало. Наравно, у постави је било сакривено неколико златних полуга.

Инстинкт царинника је каткад веома користан. Један млади човек враћао се са Блиског истока. Цариник му је поставио ово једноставно питање:

— У коме коферу имате дроге?

Младић се збунио и показао прстом једну путну торбу. У торби је било пуно хероина.

Последња новина француске царине је систем ходника који је већ опробан на Орлију и на неким железничким станицама. Приликом доласка возила путник треба да изабере један од два пролаза: један води право у царинарницу, а други не. Откако је ово уведено повећан је приход у Паризу. Раније је

контрола вршена брзо и неефикасно. Сада се проучавају начини да се овај систем примени и у друмском саобраћају.

Поштени путник не треба

да се боји царине. Царинници једино траже да путници буду учтиви и брзи а сами су према поштенним туристима и љубазни и предусретљиви.

Боље од Колумба

Вероватно сте чули причу о томе како је Колумбо поставио јаје да стоји. Док су се његови окупљени познаници узалуд трудили да јаје поставе у усправан положај, Колумбо је једноставно мало ступио на јаје и тако му створио ослонац. Али, постоји још један начин да се јаје постави врхом у вис. Ставите на сто гомилицу соли и у средину поставите четкицу и пажљиво одстраните сву со око јајета. Јаје ће остати да стоји на неколико готово невидљивих честица соли.

ВРЕМЕЛЛОВ

ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕЛСА

КАД ОМО УШЛИ У ДРУГУ ОДАЈУ...

ОВО ЈЕ, СВАКАКО, ИЗЛОЖБЕНА ПРОСТОРИЈА ИНДУСТРИЈСКЕ ХЕМИЈЕ!

С НЕСТРПЉЕЊЕМ САМ РАЗГЛЕДАО НЕРАЗБИЈЕНЕ ВИТРИНЕ.

И ТАДА...

ШИБИЦЕ!

КРЕСНУО САМ ЈЕДНУ...

СПАСЕНИ СМО! ИМАМО ОНО ЧЕГА СЕ МОРАЛО НАЈВИШЕ БОЖЕ... СВЕЛОСТ!

У ДРУГОЈ ВИТРИНИ ПРОНАШАО САМ БОЛУ КАМФОРА.

ОВО ЈЕ ВЕОМА ЗАПАЉИВОЈ МОРИ КЕМО ДА НАЦИНИМО ИЗВРШУ СВЕТИЊКУ!

СУМРАК СЕ ВЕК ОПУШТАО КАДА СМО НАПУСТИЛИ ЗЕЛЕНУ ПАЛАТУ.

ДОБИ... ВРАТИМО СЕ ТВОЈИМ БРОДИЦИМА

КОМЕТЕ СУ ОД ПАМТИВЕКА СТВАРАЛЕ ПАНИКУ

веној таписерији пролазак чувене Халејеве комете 1066. године. Види се како Нормани са дивљем посматрају небеску појаву и показују прстом на њу. С друге стране Ламанша којим плоче ратни бродови види се непријатељ њеног мужа краљ Харолд. Халејева комета представљена на таписерији као да предводи Нормане. И заиста, неколико месеци касније Нормани су код Хестингса потукли Саксонце. У боју је погинуо и саксонски краљ Харолд. Мада је од тог догађаја прошло скоро 900 година на круни енглеске краљице Елизабете још увек се види симболична Халејева комета која је по веровању многих Енглеза имала утицаја на стварање енглеске нације после победе код Хестингса.

13.892 звезде репатике, у Монкалиерију 33.400, у Енглеској преко 10.000. Оне су падале као крупне пахуљице, а тихе експлозије злокобно су одзвучале у даљини. Цени се да је укупно над небом Европе у току те ноћи витлало преко 100.000 звезда репатика, што значи да су искрсавале по осам сваког секунда.

Астроном Громелен сматра да укупно има око 160.000 комета, док други астрономи цене да њихов број достиже чак и милион. Природа комета је данас добро позната. Анализа комете Енке коју је 1928. године извршио Ото Струве показује да је

реч о врло ретким гасовитим скупинама. Комета Енке коју је астроном том приликом посматрао на свом телескопу била је дугачка преко 500.000 километара. Густину комете израчунао је први француски астроном Бабини. Према његовим прорачунима комета Енке је 200.000.000.000.000.000 пута лакша од ваздуха. Ниједан инструмент није у стању да у лабораторији произведе толико празан простор. Један астроном је живописно назвао комете диновским, лутајућим неонским лампама које садрже цијан, азот, кисеоник, амонијак, метан и угљендиоксид.

ФЕРТИМ

Издвојени од осталог света, играчи једног бразилског фудбалског друштва тренирали су десетак дана пред неку важну утакмицу. Уочи великог сусрета, на њихову радост stigла им је на поклон велика торта са посетницом на којој је нека непозната женска особа желела тиму „свако добро“. Тренер је дозволио играчима да пробају по комад торта.

Сат доцније сви су лежали у кревету превијајући се од болова, неколицина је чак пренесена у болницу да би им испрали желудац, пошто је у торти биле арсеника. Полиција сад трага за „љубазном дародавком“.

Противнички тим одмах је пристао на одлагање такмичења — да би доказао како нема никакве везе с „паклом“.

Велике појаве на небу увек су код људи изазивале необјашњиви страх који је често добијао размере колективне панике. И животиње као и многи људи доживљавају ове појаве на сличан начин.

За време потпуног помрачења Сунца највећи брбљиви занеме, а сва жива природа се утиша. Не чује се птичији црхут, пси се увлаче у штенаре или мотају око ногу својих господара, кокошке покривају своје пилиће крилима, звери су унезверене, вуци завијају.

Застрашеност свега што је живо и што диније је нарочито упадљива у шумама и џунглама. Добила се утисак да у тим тренуцима жива бића осећају свеом збивања у космосу.

Паника коју проузрокују велике комете много је разумљивија, јер су притоком приликом тих појава застрашујући. На тамној небеској позадини појављује се блистава тачка која раније није виђена. Из ноћи у ноћ она постаје све већа. Док се њено рашћење наставља, њена боја се мења: постаје црвена са зеленим преливима. Глава комете добија диновске размере и покрива се светлом, разбарушеном косом. И неупућени почињу увиђати да се чудна небеска појава све брже приближава земљи. Изненада завлада паника међу људима. Нико од ње није поштеђен, па чак ни они којима је ова природна појава позната.

Три године после заузећа Цариграда од стране Турака чувена Халејева комета искрста је једне ноћи на небу. Било је то 27. маја 1456. године. Према речима историчара комета је била „диновска и застрашујућа“. Са својом жуто уснијаном гривом она је заузимала велики део небеског просторства у луку од 60 степени. Утисак је морао бити застрашујући, јер је то отприлике као када би се ужарена Ајфелова кула видела са удаљености од 300 метара.

Разумљиво је да је људе 15. века морала захватити паника, јер они нису имали појма о правој природи комета.

ЛЕП УСПЕХ

Недавно су два канадска Француза подвргнута специјалном начину учења: за 48 часова савладали су 1500 италијанских речи.

Преплашени муслимани падали су пред Халејевом кометом ничице на улицама Цариграда. Међу њима је завладало веровање да је појава комете предзнак освете хришћана и њиховог скорог повратка у древну византијску престоницу.

И стари Кинези нису умели обуздати свој страх пред појавом комета. Као и Европљанима и њима се причњавало да на небу виде сабље, секире, копља, крваве мачеве, пламене гриве, одсечене главе, чудовишне чељусти, уснија не бодеже.

Учени Амброаз Паре, велики лекар старе школе, писао је о комети која се на небу појавила 1528. године: „Била је тако страшна и ужаснајућа да је проузроковала запрепаштење код свих бића на Земљи. Међу људима је забележено неколико случајева смрти од страха. Многи су нервно оболели. Комета је била велике дужине и изгледала је као да је умочена у крв. Уврх њене главе видела се огромна повијена рука која је замахнула мачем. На врху мача блистале су три звезде... на оба краја комете виделе су се сабље, ножеви, крвави мачеви и многобројне изобличене људске главе са наокрштеном косом.“

Мада су приликом последње појаве Халејеве комете 1910. године већ постојали аутомобили и авиони, наши очеви се нису могли отети оштрој паници која је захватила природу. Небројени процори предсказивали су омак света, а европске су новине објавиле да је у неколико земаља било самоубиства из страха. Нико није видео јатагане и откинуте, изобличене главе, али су многи озбиљни аутори објашњавали да су по плаве и слаба лета која су завладала после појаве комете последице њеног утицаја. Други су говорили да ће атмосфера Земље бити затрована гасовима из репа комете. Спектрографске анализе су најме показале да је у њему наћен чак и ужасно токсичан цијан. У неким градовима Европе људи су у паничном страху набављали маске против отровних гасова и друга средства против заштите од тровања.

Халејева комета је 66 година пре наше ере прошла необично близу Земље. У Риму, Атини, Александрији, Јерусалиму и Вавилону наговештене су велике катастрофе.

Краљица Матилда, супруга саксонског краља Вијема, представила је на једној чу-

ПИСАЊЕ — ДАХОМ

СЛАНО ЗАЛИВАЊЕ

Израелски научник Хуго Бојко већ неколико година врши опите са заливањем биља морском водом. На каменитој обали, на којој уопште није било растиња, Бојко је одгајио 180 различитих биљака и тиме је 2,5 хектара камене пустиње претворио у цветни парк.

У почетку он је своје биљке заливао водом из сланих подземних извора, а касније је почео да користи морску воду која са-

држи 3,5 процента соли. Користећи морску воду са заливањем, Бојко је успео да одгаји неке врсте поврха, биљке које се употребљавају као сточна храна, као и друго корисно растиње. Занимљиво је да његове биљке могу боље да издрже сушу од биљка које се заливају слатком водом.

На сличан начин у Шпанији се узгаја кромпир, у Индији пшеница, а у Италији — сунцокрет.

Апарат покретан дахом из уста омогућава парализованима да се оспособе за рад — да се служе машинама за писање, машиницама — алатима кама и свим врстама електричних апарата.

У електромеханичкој лабораторији националног центра за повреду кичме у Болници Сток Мендевил у Енглеској, недавно је направљен апарат назван „посум“ који омогућава парализованим болесницима, ако им сасвим нису уништени и дисајни органи па чак и ошима који се налазе у челничним плућима, да полако издишући и удишући ставе у покрет разне електричне уређаје а да се при том уопште не помакну.

Болесник држи у устима једну пластичну тубу — сличну лули — која је повезана са једним пнеуматичким уређајем. Издишући и удишући лагано он ствара серију електричних импулса који опет покрећу апарат.

Да би парализовани болесник могао да употреби електричну машину за писање направљене су различите комбинације удисања и издисања. Два удисања и два издисања стварају, на пример, откуцавање слова „А“. Комби-

нације су тако направљене да слова која се најчешће употребљавају захтевају најмање напоре за болесника.

Исти принцип је примењен и за контролisanje машина — алатника помоћу електронских команди.

Преко „посума“ парализовани болесник може да „пише“ на машини за писање и до 30 речи у минути. Али ако се жели већа брзина — 100 речи — може се употребити модел ултрабрзe машине који користи две амплитуде за издисање и удисање.

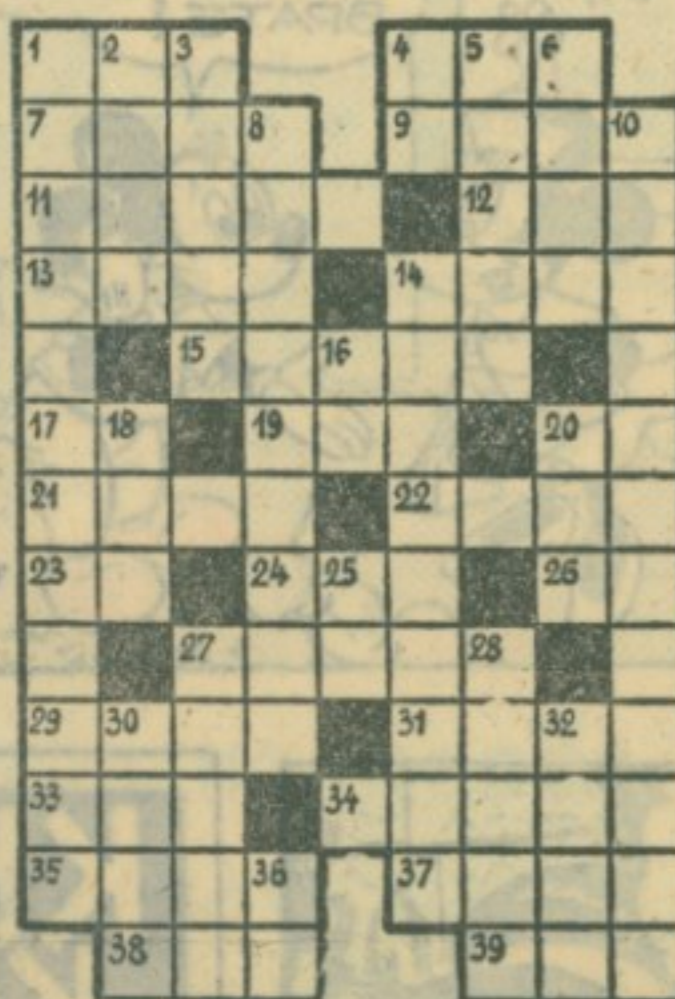
„Посум“ се може такође користити и за удобност болесника: они који су непокретни палиће осветљење и грејање, спустиће удобније лежаче, телефонираће, укључиће телевизор, па чак и окретати странице у књизи.

Наслоњача-колица за инвалиде којима су парализоване и руке и ноге, приказана је недавно у Стокхолму. Болесник држи у устима неку врсту муштикле која његов дах управља на једну мембрану. Од те мембране потичу електрични импулси који преносе „наређења“ мотору који покреће колица.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) жбуи, 4) град у Француској, 7) женско име, 9) студен, 11) називи, 12) напућен, 13) пешчани брижуљак, 14) личност из Дизнијевих стрипова, 15) салазучје топова, 17) доказна заменица, 19) део намештаја, 20) Лудолфов број, 21) планински венац у Европи, 22) место у Црној Гори, 23) истурени део копна у море, 24) легенда, 26) хемијски знак за телур, 27) велики океан у простору данашњег Средоземног мора, 29) органско хемијско једињење, 31) градско подручје, 33) место у Србији, 34) прилог за време, 35) летопис, 37) персијски владар (1386—1626), 38) прста папагаја, 39) припадник огранка старих Словена.

Усправно: 1) име и пре зиме нашег познатог дец јет писца, 2) нерешени исход шаховске партије, 3) речна риба, 4) скраћеница мере за дужину, 5) мађарски кнез из 10. века, 6) замена за кафу, 8) познати старогрчки филозоф, 10) радозналост, 14) застирач, 16) старословенско слово, 18) женски певачки глас, 20) друм, 23) нишанци аутора оперете „Мале Флорам“, 27) крволочна звер, 28) селиба, 30) експлозивно тело, 32) пристаниште у Алжиру, 36) музичка нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Тулон, 5) Дефо, 6) ак, 8) Сена, 10) ар, 12) Иха, 13) 35) са.

масло, 15) М(ихаило) Л(алит), 16) Мартин, 17) сем, 19) Хаифа, 20) Мас, 22) тло, 23) Калеб, 25) ого, 27) апетон, 28) ил, 29) дирек, 30) сир, 31) ај, 32) соја, 33) ас, 35) Сома, 36) Врамс.

Усправно: 1) „Тена“, 2) Уфа, 3) Ло, 4) на, 3) декламација, 7) Калифорнија, 8) симе, 9) карат, 11) Рона, 13) мах, 14) стил, 18) мадер, 21) сетер, 23) капа, 24) бок, 25) Одра, 30) Сомс, 32) сом, 34) сб, 35) са.

НАЈВЕЋА РАЗЛИКА У ТЕМПЕРАТУРИ

Сви смо учили да се у пустињама дневна и ноћна температура много разликују. Али највећа разлика у температури забележена је 22. јануара 1943. године у селу Спирфису у Јужној Дакоти у Сједињеним Државама: тачно у 7,30 ујутру жива се у термометру попела од минус 4 степена до плус 45 степени

Фарахајтових — за свега два минута. Овај природни феномен још није објашњен. После више дана прилично хлађење нагло је дуло неки топао ваздух и жива је почела да се пење као „луда“. Том приликом је примећено: да је у једном крају улице у малој вароши Репид у истој држави, владала права зима, а на

другом, једва неких 50 метара даље, право пролеће.

МОДНИ САВЕТ

У једном броју енглеског часописа „Новине за жене“ из 1863. године објављен је и овај модни савет: „Најмодернији купаћи костими сезоне сашивени су од тамноплавог фладела. Довољно је купити 6,5 метара“.

РЕСТОРАН — ВРТЕШКА

На врху Брежуљка младости — највишег од брежуљака на којима се простире бугарски град Пловдив — гради се необичан ресторан. Потпуно округла зграда од стакла и челика окреће се око осовине, описујући пун круг за 30 минута. На тај начин сваки од четири стотине посетилаца — колико ће ресторан одједном моћи да прими — имаће прилику да за време обеда, не померајући се с места, ужива у читавој панорами града. Необична зграда гради се према пројекту архитекте Рангелова.

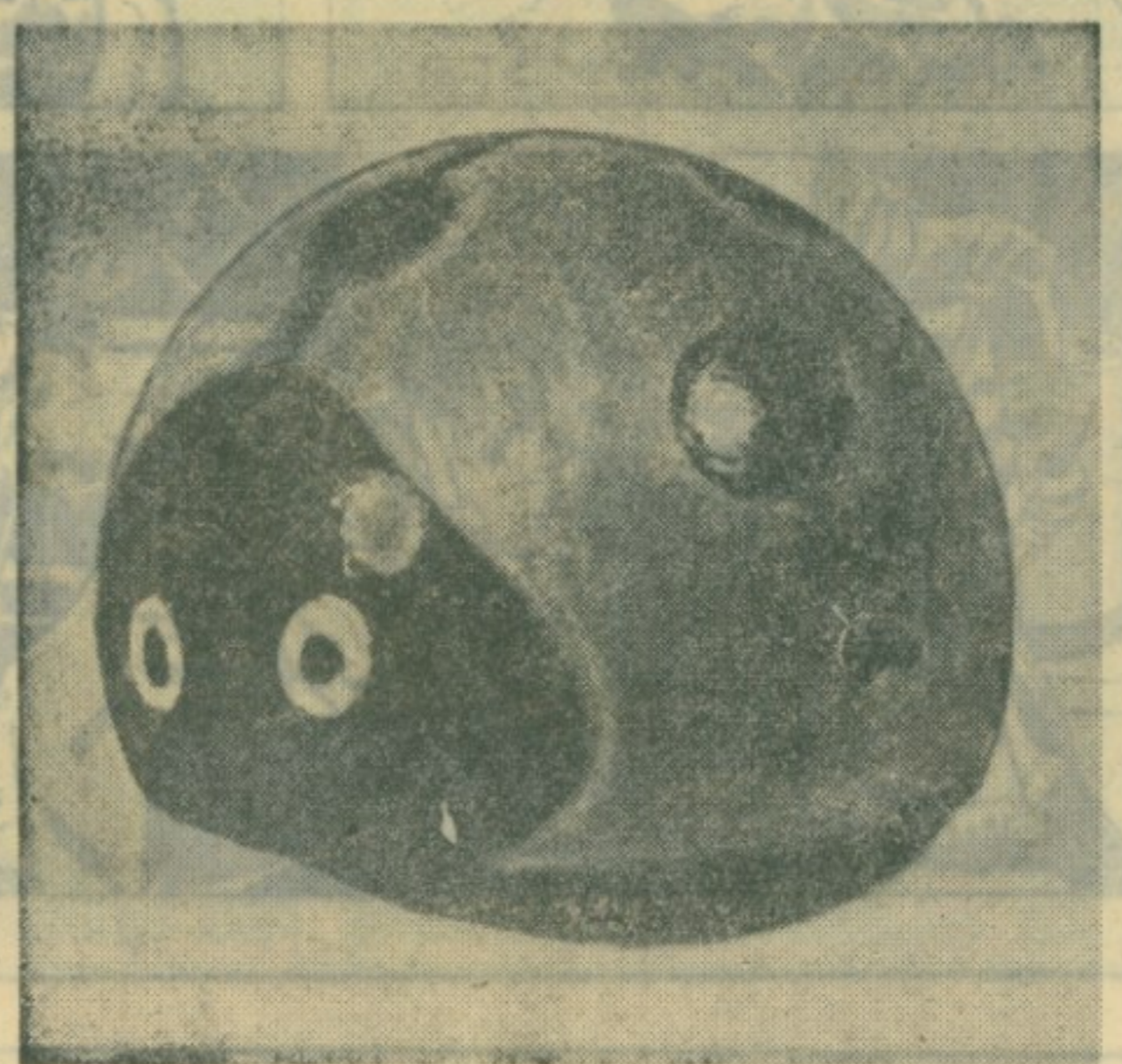
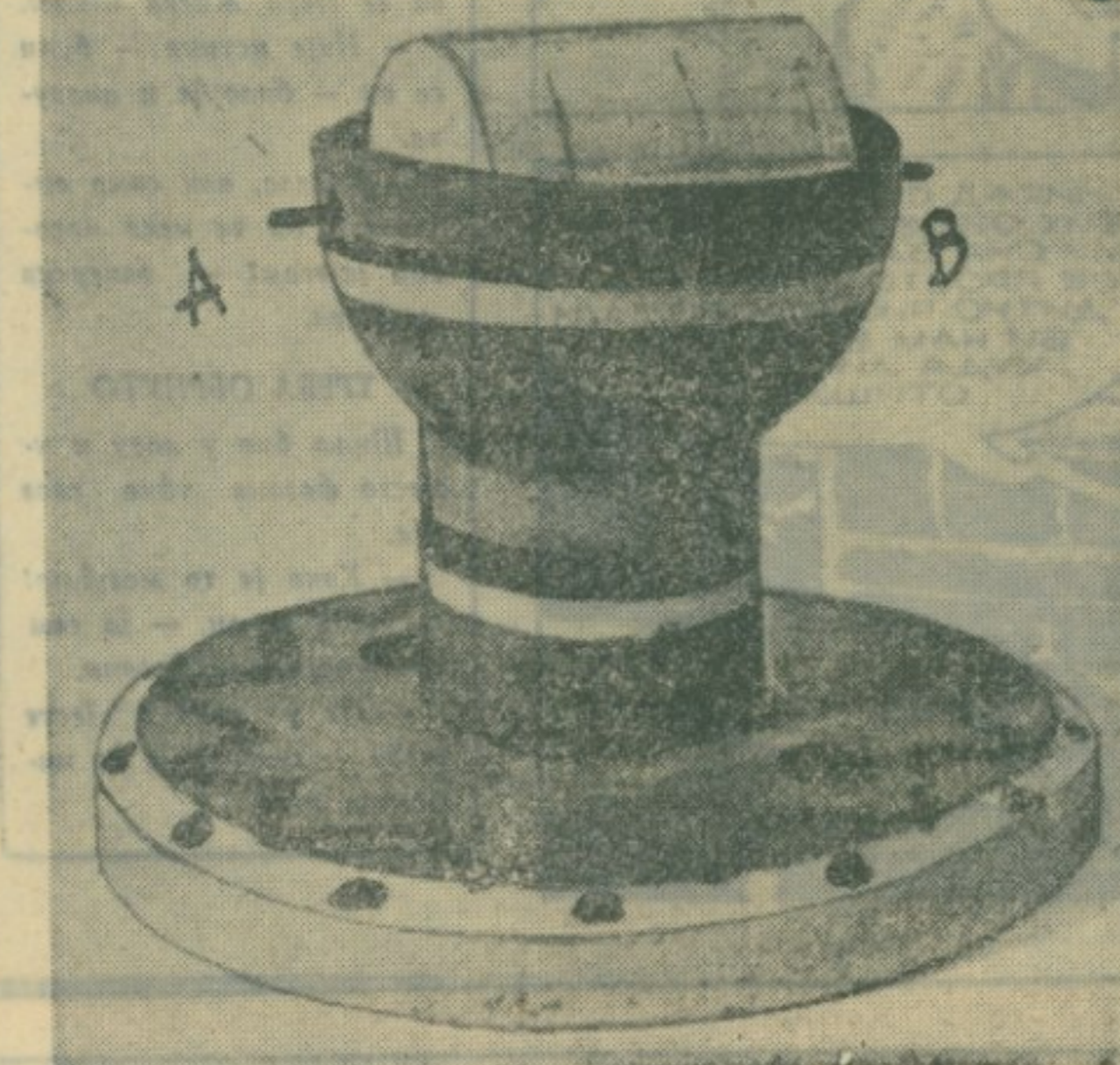
НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

ОД 2 ПИНГ-ПОНГ ЛОПТИЦЕ

Ова два предмета — корисна и лепа за око моћи ћете лако и брзо да направите сами од 2 пинг-понг лоптице, залунача од плуте, жице и чврстог картона.

Ножићем опсечите поклопан на једној пинг-понг лоптици тако да остане од ње отприлике три четвртине. На оба краја лоптице, ближе при ивици, пробушите по један отвор као и кроз један залунач од плуте који ћете ставити у лоптицу. Кроз рупице на лоптици и залунач провучите комад жице

(А и Б) тако да оба краја остане изван ње. Доњи део лоптице залепите на половину мало издубљеног залунача и све то опет ставите на подножје од дрвета или чврстог картона. У унутрашњи део лоптице ставите мало воде. Окрећући жицу окренете и залунач и влажите га у води. Зар вам неће добро доћи да на њему лепите марке (уместо језицом) нарочито ако сте филате листица или кореспондирате са више другова, али и за вишете ко-

Јесће ли већ чули да...

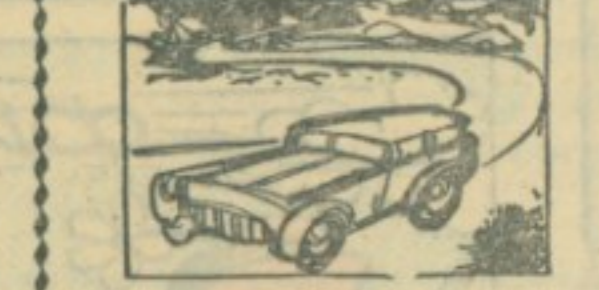
... да године нису ни каква препрека за учење показује и случај 72-годишњег Американца

Алфа Кирка из државе Мериленд (САД) који је недавно добио диплому о завршеним студијама на Балтимор универзитету.

... због надградње трећег спрата на два лева крила Бурбонске палате у Паризу, мораће да се инсталира још 13 зидних часовника који ће тако употпунити збирку од 185 сатова колико их је ова палата досад имала.

... на 100 квадратних километара отпада на ауто-путеве: у Холандији 24 километра, Запад-

ној Немачкој 12 километара и Француској 0,63 метра.

... од пет особа три у свету болују од зубног каријеса.

... дени је међународна јединица установљена 1900. године за одређивање танкоће текстилног влакна, односно: колико тежи у грамима влакно дугачко 9.000 метара. Дени син

тетичког влакна може да буде много мањи него природне свиле или рајона, због своје изванредне еластичности која омогућава да се извуче што тање.

... три од девет главних планета: Меркур, Венера и Плутон немају своје сателите. А једино Земља има један свој природни сателит: Месец.

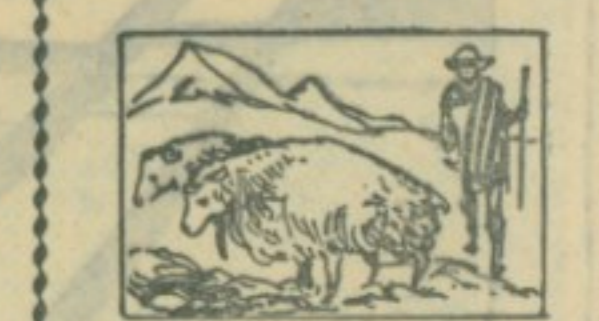
... Аргентинац Алфредо Сервидо је постигао нови светски рекорд у непрекидном свирању

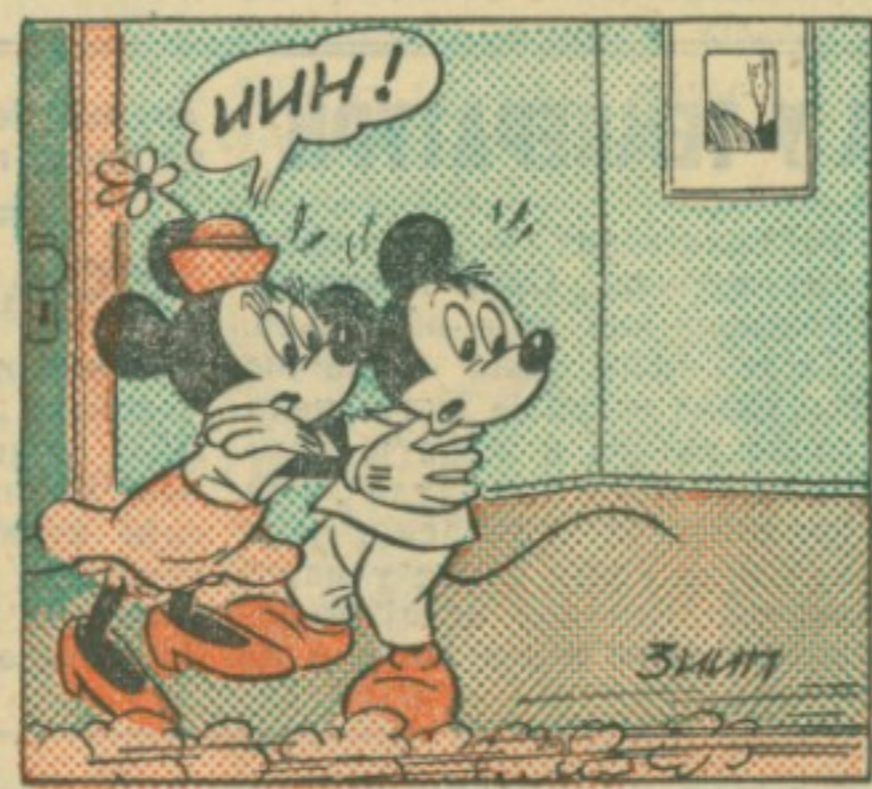
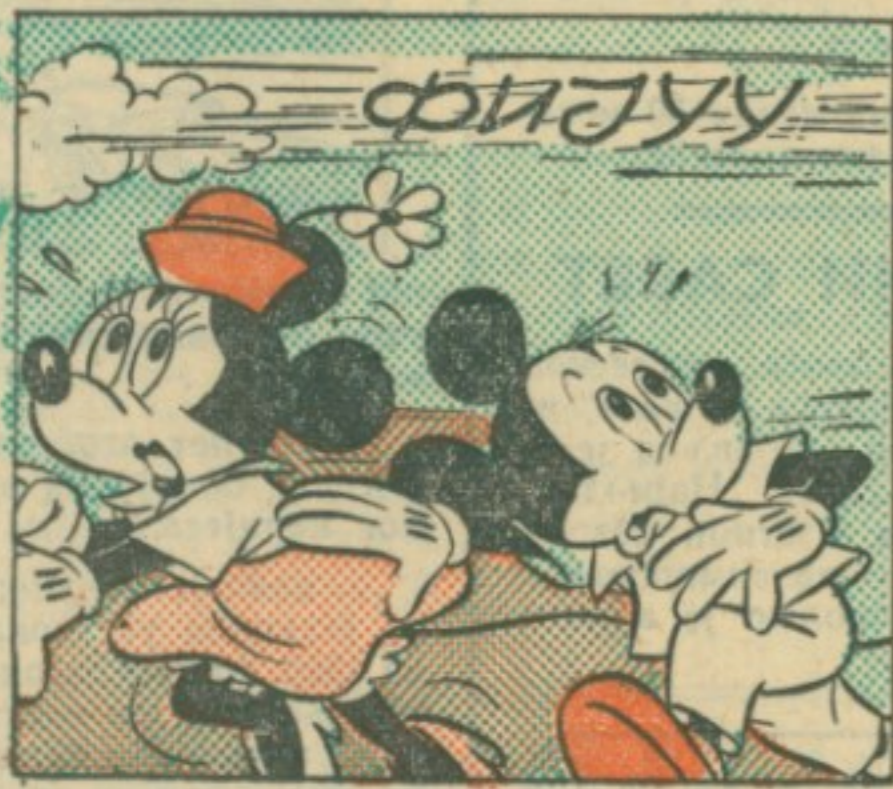
на клавиру: 100 часова. Досадашњи рекорд је износио 96 часова.

... недавно исковани ситан новац са ликом Дона Кенедија је у Америци готово немогуће добити: Американци га чувају за успомену.

... најтања ткањина је изаткана од вуне перуанске овце (из Јужног Перуа). Дебљина влакна износи: 1000 у једном сантимуру. Ову ткањину су најпре користили Инке, а у Европи је позната од 1809.

године. Данас светска производња износи око 3.600 килограма те сировине годишње.

ПОХИЗАР

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

НАРАВНО
— Да ли у твојој соби има толико гмади као у мојој? — јада се Шила Пери Ждери.
— Откуд знам. Треба прво да видим колико има у твојој.

КАО ДА СУ ИСТИ
Баја Патак стари тврди- ца прекореве Пајине се- стрице:
— Видите, децо, ја бих платио ваше дугове али не знам онда ко ће платити моје.

ПОГОДИО
— Чуо сам да је твоја тачка у циркусу рђаво прошла и да су те заха- ли мушкovicима, — подсме- ва се Пера Ждери Шили.
— Није истина — буну се он — било је и аплау- за.

— Зацело, али само он- да кад би те неко пого- дио јајетом? — зацерека се Пера.

ТРЕБА ОБРНУТО
Шила био у лову и у- место фазана убио свог пса.
— Како је то могућно!
— чуду се он. — Ја сам тачно циљао у фазана.
— Па у томе и јесте ствар — требало је да ми- маним пса!